

20. juni 2005

70. årgang

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Kr. 10,-

Nr. 6

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
 VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
 VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Oslos første økoloandsby

Foreningen Forandre Verden har jobbet i mange år for å etablere økoloandsbyer i Oslo-området. Nå er det planer om flere landsbyer i Oslo inspirert av Sagene-modellen.

Av Kristian Skalland Moen
(Sagene 2020)

Siden 1997 har lederen for Forandre Verden (Change the world) Claudio Madaune jobbet for å etablere økoloandsbyer i nærmiljøet. Nå har Madaune, opprinnelig fra Chile, endelig lyktes.

– Det er fantastisk at vi har fått til dette, sier han fornøyd. Den nye økoloandsbyen i Sagene bydel bygger på prinsipper fra andre økologiske landsbyer, både i Norge og utlandet.

– Vi har jobbet tett både med Oslo kommune og vennskapsøkobydelen i Bogota i Colombia. Dette samarbeidet har blitt en flott inspirasjonskilde, og en utrolig læringsprosess for alle som har eller vil være i kontakt med dette miljøet, mener Madaune. Landsbyen legges til området

rundt Sagene samfunnshus. Det er omlag 60 mennesker, og både familier, par og single har flyttet sammen.

Ikke helt selvforsynt

Den nye økoloandsbyen skal være en levende enhet med allsidighet i forhold til folk, virksomheter og interesser. Det økologiske skal ikke ligge som en tvangstrøye, men som en ramme rundt et fellesskap.

– Meningen er ikke at landsbyen skal være 100 prosent selvforsynt, men målet er at innbyggerne skal dyrke en del av sin egen mat, i tillegg til å resirkulere og lage kompost. Målet er også at landsbyen skal forsyne seg selv med elektrisitet, sier Madaune.

Bytter og hjelper

– På Sagene er det høy arbeidsledighet, derfor er det en god ide at folk gjør nytte av hverandre. I økoloandsbyen er planen at folk utveksler produkter og tjenester etter LETS-modellen. LETS står for Local Exchange Trading System, og er en avansert byttering hvor alle varer og tjenester blir registrert i en database. Jeg regner med at byttingen vil motivere folk til en innsats, sier For-

andre Verden-lederen.

Det finnes allerede økoloandsbyer i Norge, både i Hurdal og på Holt utenfor Tønsberg, men det har aldri før vært noen økoloandsby i en norsk storby. I USA derimot, har de erfaring med økoloandsby inne i en bykjerne.

I Los Angeles i California bor det 40–50 mennesker i treblokker i sentrum. De dyrker heller ikke 100 prosent av sin egen mat, men de bruker solenergi for å skape elektrisitet, forteller Madaune. Innbyggerne har jobber som alle andre, men de sykler eller går til jobben. De bruker aldri offentlig transport eller bil.

– Et av de mest ekstreme eksemplene er en av innbyggerne som må

sitte på sykkelen og trække for å skaffe nok elektrisitet til å se på tv, smiler Madaune.

Fellesskap

En av grunnene til at det har tatt så lang tid å etablere økoloandsbyer i sentrum av Oslo, er blant annet manglende politisk vilje. Men det er ikke bare derfor. Ifølge Claudio Madaune er den enkeltes forbruk så høyt at folk opplever det som å gå tilbake på levestandarden dersom de må redusere forbruket.

– Når ting skal være bærekraftige, betyr det at man må redusere litt på forbruket. Men hvis folk analyserer sitt eget liv, ser de kanskje at de ikke behøver alt det de har i dag. Folk tror

Fra Astrids økohage.

at penger, hus og bil gir dem velferd. Ved å leve i en økoloandsby blir fokuset et helt annet. Man får bedre tid til barna sine, og lever i et sosialt fellesskap med andre, rett og slett ha det gøy. Å leve sammen i et fellesskap er en av hovedtankene bak det å leve i en økoloandsby.

– Nordmenn er ofte veldig reserverte i forhold til andre mennesker, til og med naboen. Vi har blitt veldig individualistiske. Ved å leve i fellesskap deler vi også på virkeligheten, og lærer noe nytt, mener Madaune.

Nytt lys over Da Vinci-koden

og den hellige gral.

Nye forskningsresultater.

Ny innsikt.

Av Svein Otto Hauffen

Overskriften er den samme som tittelen på Karl Milton Hartveits foredrag ved sommertreffet 28. juli. Ryktet om Dan Browns bestseller «Da Vinci-koden» (eller Da Vinci-mysteriet) i noen land, har spredd seg som en mental farsott. Debatter og tv-program, har aktualisert temaet i flere land. Dette sensasjonsbe-
tente svar på Harry Potter, er allerede kommet i opplag på 26 millioner!

I Samfunnsliv ble bok og debatt omtalt og kommentert m.m. for noen måneder siden. Siste ord er ikke sagt. Fantaster og mystifikanter har i høy grad misbrukt emnet til å forvirre godtroende med luciferiske mystifikasjoner. Iste-

denfor avmystifiserende holdbar oppklaring av det gåtefulle. Motivasjonen har vært alt fra forfengelig, viktigmakeri og mystifiserende lyst til å føre andre bak lyset – og det å berike seg på godtroendes bekostning.

Oppklaring

Det er på tide med objektiv avsløring, istedenfor flere subjektive tilsløringer. Og tilsvarende gledelig at Karl Milton Hartveit vil gi oss del i sin avklarende innsikt, som resultat av seriøs saklig forskning. Slik at sannhetens kjerne kan komme utsløret for dagen, befriet for hjernespinnet, misforståelser, mistolkninger, villfarelser og mystifikasjoner.

Nevnte gjelder også for hans bøker over interessante emner.

Denne avholdte Steinerskole-pedagog og forsker, har i et horisontutvidende perspektiv, beskrevet kjente og ukjente emner «fenomener og tidsfenomener, i vederheftig objektivitet.

Personlig har jeg hatt mest utbytte av boken: «Den okkulte løsning». Ikke minst ved dens informativt velorienterende beskrivelse av bl.a. religiøse «veier» og avveier, samt av de ulike «åndsrøtninger», ideologier og sekter m.m. i øst og vest. I klar almenforståelighet. En bedre kulturguide på nevnte områder, kan man lete lenge etter. Ved mine opphold i Tyskland, Sveits og Tsjekia, har jeg god oversikt over den kontinentale litteratur. Hittil har jeg ikke funnet noe på høyde med nevnte bok.

Samfunnsliv

Sosialpsykologisk avis
Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)

Bertram Dybwad Brochmann
grunnlegger

Dag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754

E-post: dagoj@online.no
redaktør

Grunnlagt
1931

Anders Ryste
disponent og hjelperedaktør
6150 Ørsta

Med i redaksjonen

Astrid Strømme
Indre Sædal 16,
50 44 Natland

Aase Brenne
Utløbakken 43
5260 Indre Arna

Ved innbetalinger benyttes
NB! Postgironr.: 0532.08.40645

Internett: www.samfunnsliv.no

Håp

Håp
er som lykestolper
på høstgrå veistrekninger.

Håp
er som stjerneskudd
i kalde vinternetter.

Håp
er som blåveisknopper
etter smeltet vårsnø.

Håp
er Vårherres mektige hender
som bygger broer over stygge stup.

Ragnhild Bakke Waale

LEDER**Gir hjemme-
undervisning
ungene sosiali-
seringsmulighet?**

Sosialisering er den prosess hvor vi gradvis lærer oss samfunnets normer, konvensjoner og regler. For å fungere i samfunnet må ungene lære samarbeid, og å takle vanskelige situasjoner og stress. De må lære å kjenne seg vel i lag med andre mennesker, tolerere andre, ta imot og inkludere andre. De må lære seg å være standhaftig, kunne samtale, kunne se andres behov, og hjelpe dem i lag med en rekke sosiale reaksjoner i ulike sosiale situasjoner og så videre (Lowe et. al. 2002).

Å tilegne seg disse ferdigheter er vel en av de største utfordringene vi har i dag! Eller for å si det igjen med BDB: Det hele er psykologi! Han presiserte dessuten at det var viktigere enn noen gang i historien å utvikle menneskene sin sosialiseringsevne, dvs. evnen til å leve i et konstruktivt samspill og samhandling med hverandre.

Mange mennesker mangler tro på at hjemmeundervisning gir ungene sosialiseringmuligheter. Undersøkelser viser imidlertid at det motsatte er tilfelle!

Historien viser at det er familien og det nære samfunn omkring som har sosialisert den oppvoksende generasjon. Livet i familien ble forstått som en læretid for voksenlivet. Hjemmeundervisning i landlige områder var fremdeles viktig fram mot 1950-årene.

Skoleplikt har det aldri vært i Norge, og helt siden de første skolelovene i 1739, har vi hatt opplæringsplikt og ikke skoleplikt. Opplæringen hviler på foreldrene. Det er nedfelt i skoleloven (21) og i barneloven § 30 (22). Foreldrene har ansvaret og skolen skal hjelpe til. Den offentlige skolen er et tilbud og en rett uten at det er plikt å nytte seg av den.

I det siste halvåret av det forrige århundre var det få som nyttet seg av sin rett til å undervise sine barn hjemme. Mosviksaken, hvor et foreldrepår tar sitt barn ut av skolen, fører til konflikt med skolemyndighetene. Etter dette endrer situasjonen seg for hjemmeundervisningen i Norge på en positiv måte, og i den nye opplæringsloven som ble vedtatt i Stortinget 9. juni 1998 blir hjemmeundervisning, friskolen og offentlige skoler tre likeverdige opplæringsalternativ i Norge.

Men det er altså mange foreldre som er usikre med hvorvidt undervisning hjemme gir våre barn tilstrekkelige sosialiseringmuligheter. Ingunn Langlo er utdannet fysioterapeut og har i mange år drevet hjemmeundervisning. Langlo har gjennomført en intervjuundersøkelse for å finne ut om sosialiseringssprossene blir ivarettatt ved hjemmeundervisning. Intervjuundersøkelsen er omtalt i boken Hjemmeundervisning – tanken på en ny utdanningsrevolusjon? Boken er redigert av Christian Beck og Marta Straume (2004).

Intervjuundersøkelsen sier bl.a.:
– at fem av de seks elevinformantene er fra familier som driver jordbruk
– at disse elevene ikke er fra skyggesiden i dagens samfunn
– at karakternivået er høyt
– at barn og voksne er bevisste i det å ta vare på de nære relasjonene og de gode vennskapene
– at hjemmeundervisning gir nær kontakt mellom mennesker, og således grunnlag for å ta opp eksistensielle og universelle sannheter
– at boklige og praktiske oppgaver går hånd i hånd
– at sosial samhandling i hjemmet lærer eldre søsken å ta vare på yngre
– at konflikter blir en nødvendighet til å løse
– at hjemmeundervisning innretter seg mer etter livet
Konklusjon? At det er «den personlige handlingen» mellom partene i hjemmeundervisning som er hovedforklaringen på den massive positive erfaringen.

PS: Minner ikke dette om BDB sin skoleforståelse? Og at uten det personlige ansvar går det ikke? Merk forøvrig at Christian Beck kommer til sommertreffet og holder foredrag om hjemmeundervisning for oss.

□ as

**Nyorienteringsbevegelsens
sommertreff 2005**

blir arrangert på Stend Jordbruksskule. Den ligger 1,5 mil utenfor Bergen i landlige og naturskjønne omgivelser. Gode turmuligheter og badeplass i nærheten. Teltplass.

Hordamuseet ligger like i nærheten. Gode bussforbindelser. Flesland flyplass like i nærheten. Gode parkeringsmuligheter.

Overnatting i dobbeltrom: 200 kr/pers/døgn

Middag: 150 kr per person

Frokost: 60 kr per person

Middagene som serveres på Stend jordbruksskule er tradisjonell bondekost, der mest mulig av gårdens egne råvarer blir benyttet.

Program:

- 27/7 kl. 15.00: Åpning v/A. Strømme
kl. 15.15: Økologi og samfunn.
Foredrag av Armand Nyhus.
- 27/7 kl. 17.00: Bergen Økologiske Landsby. Foredrag av språkforsker og leder i FIUH, Bergen,
Randi Brodersen
- 28/7 kl. 10.00: Hjemmeundervisning – en nødvendig samfunnsutfordring? Foredrag av
I. amanuensis Christian Beck fra Pedagogisk Forskningsinstitutt, Oslo.
- 28/7 kl. 15.00: Helbredelsen av en uheldig menneskehet og en mishandlet jordklode må begynne som reformasjon av fellesskapets fiktive sosialøkonomi og troen på ensidig «god vilje». Foredrag av gårdbruker Oddmund Gullteig
- 28/7 kl. 17.00: Nytt lys over Da Vinci-koden og den hellige gral. Nye forskningsresultater. Ny innsikt. Foredrag av Steinerskolepedagog og forsker Kurt Milton Hartveit.
- 30/7 kl. 10.00: Prøver å få til et foredrag om Kristus. Tittel seinere
- 30/7 kl. 15.00: Hvor står vi i forhold til en ny økonomisk samlivsform? Kan økt sosial kompetanse øke vår evne til å utvikle en ny økonomisk samlivsform? Psi-feltets betydning. Foredrag av lektor og redaktør Astrid Strømme.

Debatt. Samtaler. Sosialt samvær.

Fredag 29. juli er kultur- og fridag. Buss er bestilt. Turen går til Musèhagen som er byens store botaniske hage. Samtidig er det mulig å besøke Geologisk Museum, som ligger kloss ved, samt flere andre steder. Matøkt kan legges til Musèhagen, eller den foretas på vegetarkaféen.

TIL MINNE

En av Samfunnslivs mangeårige lesere og fatse bidragsytere, Sigurd Halleraker, døde etter et kort sykeleie.

Vi lyser fred over hans minne

Redaktører 2005

JANUAR: Dag Ove Johansen
FEBRUAR: Astrid Strømme
MARS: Dag Ove Johansen
APRIL: Astrid Strømme
MAI: Dag Ove Johansen

JUNI: Astrid Strømme
AUGUST: Dag Ove Johansen
SEPTEMBER: Astrid Strømme
OKTOBER: Dag Ove Johansen
NOVEMBER: Astrid Strømme
DESEMBER: Dag Ove Johansen

Vi må utvikle nye tanker

1. Det springende punkt er dette: Vi er under stadig utvikling, og vår mentalitet forandrer seg etter som utviklingen skrider frem.

2. I den grå oldtid sto menneskene i intimere forbindelse med åndsmaktene enn som tilfellet er i dag. Det urgamle indiske folk levde mer i erindringen om forgangne tider enn i nåtiden. De hadde for en stor del ennå bevart evnen til å utvikle et dunkelt klarsyn. De lengtet tilbake til ånderverdenen som deres forfedre hadde fortalt om, derfor kalte de alt det som de så med sine fysiske øyne: Maya, dvs. den store illusjon. Deres religiøse grunnstemning må derfor bli: Verdiløs, forfengelig illusjon er alt det som omgir oss her i den ytre sanseverden. Det sanne, det ekte finnes der oppe i den åndelige verden som vi har forlatt.

3. Menneskene lærte imidlertid mer og mer å forstå at den ytre sanseverden var virkelighet. De sa til seg selv: Det som vi har fått for våre ytre sanser, må ikke behandles bare som et skinn, som en illusjon. Det er en gave fra de åndelige vesener, og gudene har ikke for intet gitt oss sansene. De gamle persere så derfor på det land som omga dem, riktignok som noe fiendtlig men ikke lenger som en illusjon man skulle flykte bort fra. Denne jord beherskes i sin materielle form av det onde, lærte de, av guden Ahriman, en motstander av den gode makt, men den gode gud Ormuzd hjelper menneskene. Stiller de seg i hans tjeneste og utfører hans vilje, forvandler de denne verden til en aker for den åndelige verden. Da innpreger de i den sanselig-virkelige verden det som de kjenner i ånden.

4. De gamle indere så opp mot stjernene og sa: Dette som jeg kan se med de ytre øyne, er dog bare maya, illusjon. De kaldeiske vismenn derimot så på stjernenes baner og stillinger og sa: Når jeg iakttar stjer-

nenes stillinger og følger deres baner, blir dette for meg en skrift som forteller meg de guddommelige veseners vilje. Med kjærlighet begynte de derfor å studere naturen.

5. Egypterne lærte seg å inndele jorden etter rommets lover. De sa: Hvis menneskene vil skape velsignelse gjennom sitt arbeid, må de i sitt foretagende på jorden skape et avbilde av det de kan utforske i stjernene. Når den eller den stjernekonstellasjon er til stede på himmelen, må det eller det skje i statslivet på jorden, når der kommer en annen konstellasjon, må der skje noe annet. Det var på denne måten de sibylinske bøker ble til.

6. I denne før-kristne tid var jergutviklingen ikke så langt fremskredet som nå. Man følte seg bundet til sin stamme eller rase. Den enkelte gikk inn som et ledd i den store enhet. Derfor kunna man også ofre seg for å bringe stammen velsignelse. (Dido, Hamilkar m.fl.). Det store omslag kommer med grekerne og romerne og i religiøs henseende med israelittene. Det gamle testamente er overordentlig instruktivt for den som vil studere vår utviklingsgang fra menneskeoffer til dyreoffer og videre til å finne Gud i sitt eget indre. Grekerne la mellom 600 og 300 f.Kr. fundamentet til den vesterlandske vitenskap, filosofi, kunst, humanitet og demokrati. Romerne utformet rettsbegrepet, og dermed trer den enkelte frem for oss som borger.

7. Vi vet således at menneskene har gjennomgått en utvikling fra den første drømmende tilværelse, hvor de lengtet tilbake til ånderverdenen, til en fullstendig neddukning i materien. Denne neddukning medfører imidlertid den fare at vi glemmer vårt åndelige opphav. Derfor var det Kristus kom i «Tidens fylde» og ved sin impuls reddet oss fra å bli slaver av den ytre sanseverden. Dette er jordens største tildragelse. Kristi til-

synekomst gjør det mulig for oss å forene det materielle med det åndelige.

8. Det er dette verden av i dag ennå ikke har lært. Det som er et åndelig spørsmål, tror man å kunne løse med makt. Derfor blir det spenning, opprustning og krig. Det som gjør det særlig fristende å gripe til disse midler, er vår falske form for økonomi, pengeøkonomien, misbruket av pengene, som foruten å være et byttemiddel også er blitt gjort til et sosialt torturinstrument.

9. Med Den nyere tid kom en ny oppfatning av Historien. Størrelser som Lessing, Herder, Fichte m.fl. utformet sine tankebygninger, og de var alle enige om at historiens lov var en fortsatt utvikling til stadig høyere trinn med fullkommenheten som mål. Denne optimistiske tro tapte seg imidlertid i den siste halvdel av det 19. århundre. Man så med sorg at materiell fremgang ble et tveegget sverd. Man mistet derfor troen på at historien i seg selv hadde en kraft som førte oss alle til målet.

Det er dette historiske dilemma den norske sosiolog og forfatter B. Dybwad Brochmann har løst ved å vise oss menneskesamfunnet som en organisk enhet. At det har en dynamisk kraft i seg som arbeider etter de samme helhetsvirkninger og hensiktsmessige formål som livskraften i den øvrige organiske natur. Kristus kjente denne kraft og befordret den bevisst. Når vi ved hans hjelp når opp til erkjennelse av dette, vil denne erkjennelse prege seg i stoffet.

10. Verden av i dag mangler imidlertid denne forståelse. Statsmennene har kjørt seg fullstendig fast, så vi er kommet inn i en blindgate. *Hvis vi ikke kan utvikle nye tanker vil derfor også vår kultur måtte gå til grunne, for det er historiens lov.*

O.B. Øye (1960)

Stend jordbruksskule

vart starta i 1866 og ligg på Stend Gamle Hovedgård. – Ein av dei eldste jordbruksskulane i landet er i dag blitt ein moderne vidaregåande skule med mange nye, – og nokre velkjende, tilbod innan naturbruk. Skulen ligg ved Fanafjorden 15 km sør for Bergen sentrum. Det er gode bussforbindelsar mot Bergen og sørover i fylket.

Stend jordbruksskule er ein moderne gard på 2000 dekar, der omlag 600 dekar er dyrka mark. 130 dekar er drive økologisk. Det meste av arealet blir brukt til gras, men vi har også grønnsaker, potet, litt bær og korn til for. Vi har eit svært allsidig husdyrhold med kyr, sau, gris, høner, hestar og små kjæledyr. Smådyravdelinga rommar alt frå undulatar og papegøyer til ilder, kanin og akvariefisk. I gartneriet på skulen dyrkar vi blomar, grønnsaks- og urteplantar. Ein stor del av det vi produserer vert seld gjennom gardsbutikken som ligg vegg i vegg med gartneriet.

Skuleåret 2004/2005 har skulen 10 klassar med om lag 160 elevar.

På og omkring skulen ligg tilhøva godt til rette for fritidsaktivitetar. Fanabygda har mange sang- og musikktilbod, det er fleire idrettslag i nærområdet og på eller tett ved jordbruksskulen finn du idrettshall, friidrettsstadion, badestrand, flotte turområde, ridebane og Fanafjorden med mulegheiter for fiske, kajakkpadling eller båtliv.

Skulen har eigen stall der du som elev kan ha hesten din. – Har du ingen, kan du låne av oss...

Skulen driv korte kurs med emne som spenner frå partering av saueslakt til data og plantevern.

Er det noko du har lyst å vite meir om?

– **Du er hjarteleg velkommen til å kontakte oss!**

Helsing oss på Stend jordbruksskule

Adresser: Post: Stend jordbruksskule, 5244 Fana
E-post: post.stj@hordaland-f.kommune.no
Internett: www.hordaland-f.kommune.no/stj
Telefon: 55 91 88 00 (08.00–15.30)
Telefax: 55 91 88 01

Har du lyst til å søkje?

Alle kurs søkjer du gjennom Inntakskontoret, Hordaland Fylkeskommune, 5020 Bergen innan 1.3.2005. Du får søknadsskjema ved å kontakte Inntakskontoret. Søknadsfrist for søkjar på særskilde vilkår er 1.2.2005.

Bondevik vil stryke u-landsgjelda

Bondevik vil stryke u-landsgjelda. Men kva med pengegjelda til dei andre landa i verda som strir med ein falsk økonomi. Etter at gullet som skulle sikre at alle som tapte pengar etter konkursar og fallitt skulle få dekt noko av tapet, har vi over verda hatt den ekstraordinære tilstanden innan universell økonomi at ingenting kunne lenger dekkjast av gull. I verste fall – alt gjekk tapt. Gullet som skulle dekkje store eller mindre tap i høve konkurs, skulle få gull av banken.

Bestefar var både steinarbeidar og gardbrukar. Han tente ikkje stort med pengar på gardsbruket; men

gjennom eit aktivt langt liv, drog han omkring som murar. Han var med i ei tid då løemurane skulle til for å erstatte moldgolv frå gamalt. Vi finn løemurar som Eileve sette opp både i Steinarbugen, i Petterbugen, på Stranda og hjå oss i Eilevegarden. Det klåraste døme på desse digre gråsteinsmurane ser vi enno i Norddalen i Volda.

Så mykje om tida som var. Volda Sparebank opplevde den uheppa å gå konkurs. Eileve hadde pengar i banken. Då han hørte om dette, kledde han på seg bestekleda og fordi til Volda. Sparebanken var den gongen på Rotset. Han ville høre korleis det var gått med pengane hans. Og svar fekk han: «Med pengane var det slik og slik», sa dei. «Pengane er gått tapt dei», men, sa dei: «Du vil få dividende.»

I finansverda i dag ser det ut nokolunde på same måten som den gongen Rotsetbanken gjekk konken. Ver-

da driv med verdilause pengar. Gullet som skulle vere garantiar vart nedgrave i Fort Knox i USA. Gullet som skulle erstatte dei som berre fekk dividende. Sidan dette har det åleine vore politikken i dei einskilde landa i verda som har vore garantien for dividende i fallitte bankar og bankhus.

I Møre-Nytt har eg i fleire artiklar skrive om økonomien av i dag. Den gir seg til kjenne med stigande produktjonsvekst samstundes med stigande pengevekst. Mitt hus kosta ferdig i 1960 om lag 53.000 kr. I dag vil same huset koste 1 million kr. Berre dette fortel at ikkje berre vi i Noreg, men heile verda elles er på full fart inn i nye konkurstider. EU får ikkje til økonomien i sine 25 land. USA får ikkje til sin økonomi. Landet si gjeld kan skrivast med store tal. Og slik er det i land etter land.

Vi i vårt land kan takke Vårherre fordi vi fann olje. Nedgangstider kallast det. Kall det heller konkurstider. Vi hadde det i 1880-åra, i 1920-åra, i 1930-åra og no står galskapen for tur igjen! Kva feil er det verda gjer? Med kongane og alle styrande diktar vi liv i pengane og lar snaue tal stige med renter. Stordelen av verdas økonomi byggjer på dikt og draum. Var dei bygt på den stødt sti-

gande produksjonen på realverdi-ane, fekk vi ei ny verd. Dette sa eg til professorane ved Universitetet i Oslo. Vart kalla kvaksalvar, men seinare kom professorar og gav meg medhald!

Anders Ryste

Tillegg

Prof. dr. Ewald Bosse – forfattaren av boka «Arbeidslæren» tok ikkje avstand frå Dybw. Brochmann.

Prof. dr. Johan Vogt gav som sosialøkonom BDB sitt anerkjennande vitnemål, under den tillaga rettssaka på Voss, der mannen skulle gjerast narr av. Prof. dr. Ragnar Frisch arbeidde sosialøkonomisk med matematiske formlar, men tok ikkje av-

stand frå BDB's nye orientering han heller.

Nemast må og dr. Amund Hønningstad tidlegare utgjevar og redaktør av bladet Samfunnsliv, bladet som underteikna har leia og redigert i 38 år. (Før han døde, var A.H. lærar på BI).

Fleire kunne nemast, så å kalle BDB og mine påvisningar for kvaksalveri, det kan ikkje prof. dr. Keilhau gå ut med. Desse nemnde, er borte i dag. Men kva med dr. Moene på BI som hevdar at dei sosialøkonomiske galskapane som verda strir under i dag, skuldast åleine psykologisk uvitenheit, for ikkje å seie politisk sømn.

a.r.

Vennskapsreise i Palestina/Israel

17.–27. februar 2005

Av Trine Eklund

«Vennskapsreisen» – arrangert av PIO (Palestina-Israel-Oslo) – er nr 2 i rekken etter «Human Right March» nyttår 2004 hvor 130 kvinner fra 16 land deltok. «Vennskapsreisen» er ett av 12 prosjekter PIO har i etterkant av «Marsjen» og tar mål av seg til å gjennomføre to reiser pr år de neste årene – i høst- og vinterferien. Vi var 12 personer fra Norge, Sverige og Italia. Målsettingen er dels å ta med nye mennesker/turister til området, dels å følge opp andre prosjekter som: «Studentfondet», Fadderbarn i Gaza, Fredsundersvinningsprosjekt, personlig kontakt med familier og studenter vi betaler utdanning for, og ikke minst – opprettholde kontakten med kvinneorganisasjoner på begge sider.

Dette er til stor hjelp og støtte til dem, og nødvendig for oss.

Målsetting:

Vi mener det er viktig at folk selv får se og oppleve dagens situasjon og konflikten på nært hold og blant vanlige mennesker. Vi ønsker også å vise fram dette svært interessante landet med all sin historie, sine blandede kulturer og unike skjønnhet i natur og byggverk.

Vi har derfor guidet sightseeing i Jerusalem (2 dager), i Nablus, Ramallah, Jenin, Nasareth og Betlehem, samt besøk ved Dødehavet med Dødehavsrullene.

Om aftenen inviterer vi ulike NGO's til å diskutere konfliktsituasjonen med oss – for å få et profesjonelt innblikk fra begge parter.

Vi besøkte 2–3 flyktningleire, og overnatter hos familier i Nablus og Betlehem. I tillegg er det besøk hjemme hos palestinske familier, i settlements hvis det lar seg ordne, kultursentre og utallig av de vakre kirkene og moskeene som finnes i dette området.

Vi ønsker at deltakerne skal få et så allsidig og korrekt bilde av situasjonen som mulig, så alle kan dra hjem og fortelle om sine inntrykk. TV og radio forteller kun en liten del av virkeligheten.

«Vennskapsturene» gir oss et bilde av hvordan den vanlige israeler og palestiner lever – i hver sin verden av frykt og elendighet, men hvor smil og vennlighet sitter løst. En opplevelse en aldri glemmer!

Dagens situasjon

Situasjonen i begge leire er mye verre enn vi innbillir oss. Både palestinere og israelere lider kolossalt under den nåværende okkupasjonen, og forholdene forverres stadig.

– For israelere er frykten de har for alt og alle, en svøpe som gjør «sikkerhet» til et overordnet fenomen. En besettelse som virker mot sin hensikt og er i ferd med å ødelegge eget samfunn økonomisk og sosialt.

– For palestinere er situasjonen høyst prekær etter 37 år med okkupasjon og alt hva det innebærer av terror, fratakelse av rettigheter, undertrykking og fortvilelse. Okkupasjonen av Palestina kan godt sammenlignes med ok-

kupasjonen av Norge 1940–45. De samme metoder og midler er i bruk fra israelsk hold som tyskerne brukte mot nordmenn i Norge. Det er kun palestinere stahet, sterke kultur og religion, og viljen til ikke ville gi fra seg landet, som gjør at de klører seg fast til tross for en håpløs konflikt – skapt av FN i 1948! Palestinerne kommer aldri til å gi opp, tross Israels iherdige forsøk på å få dem ut, og å overta de resterende 22% av Palestina.

Litt historikk – et tilbakeblikk

– Palestina ble overlatt 44% av eget land av FN i 1948 under sterke protester fra Det Arabiske Samfunn.

– Israel fikk 56% tross at befolkningen viste omvendte prosenttall.

– Under «6-dagers krigen» juni 1967 okkuperte Israel nye 22%, og lot Palestina sitte igjen med 50% av FN-vedtaket. Dette inkluderer i dag Vestbredden og Gaza, med den såkalt «Grønne linje» som grense.

– I 1973 tapte igjen de arabiske statene mot det militært sterke Israel i «Kippurkrigen», og okkupasjonen av Palestina forble et fakum med alt det innebærer av militært nærvær, administrasjon, politiske beslutninger osv.

– Oslo-avtalen av 1993 ble ikke godtatt verken av Israel eller Palestina – av ulike årsaker.

– Dayton-avtalen mellom Clinton, Barak og Arafat i 1998 ville ha etterlatt Palestina med 8%, noe Arafat ikke kunne gå med på. Dog – Barak greidde det kunststykke overfor omverdenen å gi skylden for bruddet på Yassir Arafat – «Vi ga dem alt, men de ville ikke ta imot».

Okkupasjonen og dens undertrykkelsesmetoder

1) Kollektiv avstraffelse – bl.a. ved å rive hus
2) Fengsling – især av unge mennesker, ofte kun på mistanke eller fiktive årsaker. Israelske myndigheter ser især unge menn som potensielle terrorister, dessuten misliker de at palestinsk ungdom får utdanning og lever normalt familieliv med mange barn.

3) Palestinske byer er blitt ghettoer som ikke kan forlates uten spesiell tillatelse, noe som sjelden gis. Dvs. at palestinere som før jobbet i Israel, men som bor i byer som Betlehem, Nablus, Tulkarem, Jenin etc. ikke lenger har jobb. Arbeidsløsheten i disse byene er opptil 80% bl.a. fordi turismen totalt svikter, og israelerne legger store hindringer for normalt forretningsvirksomhet og salg/eksport av jordbruksartikler som olivenolje, frukt/grønnsaker m.m.

4) «Muren» er et grusomt syn og ødelegger for så vel Palestina som for Israel. En 9 m høy betongmur som bølger seg gjennom landskapet, deler veier på langs og tvers, ødelegger århundre gamle olivenlunder og oppdyrket jordbruksarealer, jevner hus med jorden og etterlater et gap på 80 meter i bredden hvor den enn farer frem på okkupert land. Den er ulovlig dømt av Haag-domstolen og bryter utallige internasjonale lover.

5) Terror – Inn i landsbyer kommer ofte israelske soldater om natten. Vi besøkte flere av disse, og det er ingen grunn til å betvile de mange utsagn fra innbyggerne. Soldatene sparket opp dørene, befaler menn/familier ut – og lar dem stå ute i 2–4 timer i kulde/regn. Hus blir ransaket uten grunn. Ofte kommer soldatene og skyter i luften så barna våkner og blir vettskremte fordi de har opplevd at folk er blitt skutt, hus revet osv. når soldatene kommer.

Ikke få palestinere inkl. barn er blitt skutt/skutt på av «snipers». Rundt regnet myrdes 20 palestinere for hver israeler. Det dør altså 20 ganger så mange sivile i Palestina som i Israel pga terror.

Settlements

Israelske settlere og settlements er et kapittel

for seg. Settlements har alltid vært en bevisst, men internasjonal fordømt politikk. Israelske myndigheter bygger byer på høydene rundt omkring i Palestina – og lar unge familier flytte inn i sterkt subsidierte hus/leiligheter. Attraktivt økonomisk, men det viser seg at nesten 80% ikke liker seg i disse overbevoktete og inngjerdete byene. Også de lever i ghettoer med sin frykt. Dog – endel av settlerne er fanatisk religiøse og hater palestinere/muslimer. De tar ofte skjenn i egen hånd, trakasserer, skremmer, og sågar skyter på skolebarn, gjetere og vanlige folk og er direkte ondsinnet, uten at dette straffes eller blir påtalt av soldater/myndigheter. Jfr. CPT-Hebron's mange rapporter. (<http://www.cpt.org>)

Israelsk fredsbevegelse

Tre NGO's ble invitert til å gi orientering tre aftener

* Gila Svirnsky – leder av koalisjonen «Coalition for Israeli Women» – ga en svært interessant analyse av fortid, nåtid og fremtid. Hun presiserte at vi er inne i en historisk periode hvor forhandlingene kan føre til løsning av konflikten – eller det kan gå meget galt! Hun ga sterkt inntrykk for hvor viktig internasjonalt – og nasjonalt – press, informasjon og støtte er.

De ni kvinneorganisasjonene har utarbeidet egne, realistiske løsninger på to-stat-løsningen med Jerusalem som hovedstad for begge nasjoner + en reell løsning på flyktningproblemet. I august inviterer de kvinner fra hele verden til konferanse i Jerusalem sammen med palestinske kvinner. De ønsker ikke å ha noen form for mur eller fysisk grense.

* «Peace Now» er en israelsk NGO som arbeider for større bevissthet hos den israelske befolkningen. Bl.a. er de sterkt mot Settlements politikken, og registrerer ny bebyggelse, utvidelser o.l. gjennom besøk, overflygning m/fotos osv. som de legger fram for politikere og media. De er mindre radikale enn kvinnene, og vinner derfor større støtte. De er ikke mot «Muren», og mener det er nødvendig med en fysisk grense mellom de to statene! Dog at «Muren» bør følge «Den grønne linje» m.a.o. den internasjonalt godtatte grensen.

* «Rabbis for Human Rights» er sterkt imot riving av hus og kollektiv avstraffelse. For dette er de blitt fengslet og venter på rettssak og dom. Amerikanske Rabbis har skrevet klagebrev til A. Sharon & Co. De organiserer mange demonstrasjoner, stiller seg opp foran bulldosere og utenfor hus sammen med palestinske familier for å hindre riving. Også de er for fysisk og synlig grense, dog ikke i form av «Muren».

Palestinsk fredsbevegelse

Jeg ble bedt av Norges Fredslag om å besøke fem palestinske NGO's i Betlehem, men blikk på fremtidig samarbeid og utveksling. Et meget hyggelig og positivt bidrag, som jeg håper fører til positive resultater.

Alle de fem organisasjonene driver aktivt med ikkevolds-trening, opplæring i fredskultur og demokratiske prinsipper og konfliktløsning overfor skoler, kommuneadministrasjon, ungdomsklubber og andre institusjoner. De har trainee- opplæring for frivillige – som igjen går ut og trener andre, gir informasjon og opplæring. Noen av organisasjonene samarbeider med israelerne, mens andre jobber i forhold til sin egen befolkning – palestinere – på lik linje med «Peace Now». Mange av orga-

Aldri mer krig mellom broderfolk!

nisasjonene samarbeider gjennom forskjellige prosjekter og program f.eks. media, kampanjer og demonstrasjoner. Felles for alle fem er ikkevold og fredelig konfliktløsning.

Målsettingen er en 2-stat-løsning, tilbaketrekking av Settlements; Jerusalem som hovedstad for begge nasjoner; og akseptabel løsning av flyktningproblemet. Igjen ble det presisert om nødvendigheten av å få ut informasjon til omverdenen om forholdene de lever under.

Konklusjon

Det er ingen grunn til å legge skjul på at også befolkningen i Israel lever under press og at deres enorme behov for trygghet trues hver gang en Kamikaze (martyr/selvmoedsbomber) angriper israelske mål.

Mange israelere reiser, arbeidsløsheten er stor, og all velferd reduseres betraktelig – til stor misnøye hos befolkningen. Folk er misfornøyd over altfor store utgifter til militære, inkl. bygging av Muren, til understøttelse og vakhold av settlements, og til sluket opprettholdelsen av checkpoints og alle andre vakt-hold utenfor butikker, restauranter, flyplassen osv. representerer. For å dekke behovet for trygghet kreves enorme beløp daglig, uten at dette fører til ønsket resultat. Flere og flere spør seg om målet helliger middelet, og de er lei hele okkupasjonen og ser ingen løsning.

Dermed drar de, gjerne til landet de opprinnelig kom fra.

Israel vil gjerne vise seg som en moderne, vestlig nasjon, men er blitt en militær stat, med sterke begrensninger for frihet. Flyplassen er flott, svær og supermoderne, men iskald, gråbrun uten noen form for komfort og med så mye kontroll og forhør, at de skremmer vekk turistene. Maskinpistolene som peker mot deg hver gang du skal ut/inn av et varemagasin, restaurant o.l. er heller ikke hyggelig. Stadig kontroll på maten, minner europeere om tider vi ikke vil tilbake til.

Det bør ikke være tvil om at det primært er Israel som må ta et oppgjør med sin egen fortid, kultur og adferd. Skal det bli fred i Midtøsten, ligger ansvaret bl.a. på oss med et mye sterkere press fra Norge/ Europa mot Israel. Det er nødvendig med informasjon om okkupasjonsmaktens metoder og press mot Israel til å forholde seg til internasjonal lov og rett. Norge og Europa kan ikke nok engang si «Vi visste ikke!» – for vi vet og det forplikter!

Fredsviljen 1/2005

Kollaps truer jorden

Forskere slår alarm etter omfattende sjekk av økosystemer

Verdens økosystemer kneler under vår jakt på mat, brensel og ferskvann

Agnar Kaarbø

Miljøbelastningen er så stor at FN's ambisjoner om å bekjempe fattigdom og sikre anstendige livsvilkår er i fare, heter det i en ny rapport.

Det er noen av verdens ledende miljøforskere som står bak Millennium Ecosystem Assessment (MA) Synthesis Report. De har vurdert miljøtilstanden i 24 ulike økosystemer de fire siste årene, den mest omfattende miljøvurderingen i sitt slag noensinne.

Dramatisk innen 50 år. Den viser tilstanden i 15 av 24 systemer er så dårlig at konsekvensene kan bli svært alvorlige allerede innen de neste 50 årene.

Rapporten konkluderer med at fremskritt i kampen mot fattigdom, sykdomsbekjempelse og helsetiltak og miljøbeskyttelse spises opp av denne forverringen.

Det blir rett og slett vanskeligere å skaffe ferskvann, gode sanitære forhold, bedre boliger og redusere dødelige sykdommer når økosystemene er truet.

Norge er ett av de landene som har investert mye prestisje i arbeidet med å innfri FN's tusenårsmål, vedtatt på miljø- og utviklingstoppmø-

tet i Johannesburg i 2002.

– Dette er økosystemenes IPCC-rapport. Det gir en enorm faglig tyngde at så mange forskere står bak konklusjonene, sier generalsekretær Rasmus Hansson i WWF Norge. Han viser til rapportene fra FN's klimapanel (IPCC); som med et nesten samstemt vitenskapelig klimaforskermiljø bak seg, har dokumentert faren for menneskeskapte klimaendringer.

– Rapporten feier all tvil til side om sammenhengen mellom politiske og økonomiske beslutninger og kvaliteten på Jordens økosystemer. Konsekvensen må bli at den økologiske tilstanden for kloden må bli et like viktig styringsverktøy som den økonomiske tilstanden, sier Hansson.

Hans resonnement støttes av lederen for FN's miljøprogram, UNEP, Klaus Töpfer. Han mener rapporten dokumenterer hvor økonomisk avgjørende det er at økosystemene fungerer. – Å redusere og ødelegge systemene, er jevngodt med økonomisk selvmord, sier Töpfer.

FN-bekymring. FN's generalsekretær Kofi Annan er blant dem som slår alarm på bakgrunn av rapporten. Han mener den viser hvordan menneskelig aktivitet fører til miljøødeleggelser i stor skala over hele verden, og hvor biologisk mangfold, grunnlaget for livet på Jorden, reduseres i et alarmerende tempo.

Ifølge rapporten er det verdens fattigste som vil bli hardest rammet

av at ulike økosystemer er i ferd med å bryte sammen. Det skjer fordi tilgangen på for eksempel ferskvann, fisk, matjord og brensel blir dramatisk redusert.

Styringsgruppen for arbeidet, som ledes av dr. Robert Watson, vitenskapelig sjef i Verdensbanken og tidligere leder av FN's klimapanel, sier det må bli dramatiske endringer i måten vi behandler naturen på. Endringene må komme på alle nivåer hvor det fattes politiske eller forretningsmessige beslutninger.

– Varselsignalene kan alle se. Fremtiden ligger nå i våre hender, heter det i en uttalelse fra styringsgruppen.

Arbeidet med rapporten har skjedd i regi av ulike FN-organer, Verdensbanken, Global Environment Facility og ulike forskningsmiljøer og forskningsorganisasjoner.

Miljøbistand. Hansson mener rapporten må få konsekvenser for Norge. Vårt innenlandske ressursforbruk, blant annet energi, må ned fordi det bidrar til miljøpress på kloden som rammer mennesker andre og mer utsatte steder. – Skulle hele verden forbrukt like mye som en nordmann, ville vi trengt tre og en halv klode, sier han.

– Det må også bli en udiskutabel målsetning for norsk bistand at den skal bidra til å bevare og forbedre natur- og miljøtilstanden, sier Hansson.

Værhaner

Ambivalente er underlagt, skiftende luners impulsivt.

På mentale værhaner kan ingen lite de er Lokes disipler – uten å vite.

Kun noen med redelig konsekvens, kan forløses fra Lucifers ambivalens.

S.O.H.

Impertinens

Mange lar seg lett forlede av impulser – uten å se det.

Mange synes kronisk betent, i lysten til å være impertinent.

Ambivalent impertinens, kan sees som «logisk» konsekvens, av skiftende luners ambivalens – og vellyst-utleving ved impertinens.

S.O.H.

Lokes disipler

Blant det lyst-betonte Loke vil, er å føre alle vill, ved falskspill, intriger og dobbelt-spill. Hans disipler nyter å sverte, ved svertelysten i deres hjerte. «En lov for Loke, én for Tor» – Dobbeltmoral hvori Satan bor!

S.O.H.

Bekjennelser

Lystpsykopater som nyter å dømme, vil neppe engang drømme om egne feil å innrømme.

Psykopater vil kronisk dømme, og som regel sjansen forsømme til egne feil å innrømme.

Mens de vellystige ynder – å bekjenne andres synder –

Svein Otto Hauffen

Friheten 18. februar 2005 – nr 7:

I sin egen verden?

Det virker som om det finnes to EU – et virkelig EU, og et EU som Europabevegelsens leder, Svein Roald Hansen, har i sitt eget hode.

Av Ole Ø. Kvalheim

I et innlegg for en tid tilbake, skriver han at «EU-samarbeidet er i sin kjerne et samarbeid for å skape trygghet og sikkerhet for hele Europa, og styrke økonomien som grunnlag for en god velferd.» Denne påstanden står i grell kontrast til hva EU selv sier.

Den svenske regjeringen offentliggjorde følgende gjennom kansli-chef Tony Johansson i mai 2004:

«Den europeiske sentralbanken krever privatisering av pleien og omsorgen. Med en aldrende befolkning skal de syke selv betale mer av pleien. Den europeiske sentralbanken fastslår i sin siste månedsrapport at de europeiske landenes aldrende befolkning kommer til å gjøre kostnadene for statspensjoner og skatte-

finansiert pleie og omsorg uoversigelige i fremtiden.

Den Europeiske Sentralbanken frykter at de store utgiftene til pleie og omsorg kommer til å skape en sterk inflasjon for euroen. Dermed må i så fall skatteinntektene økes drastisk, og det blir snart politisk uakseptabelt. Sentralbanken påbyr nå ØMU-landene raske og omfattende reformer som gjør at pasientene selv skal betale en større andel av utgiftene for behandling.»

– Da er det jo ikke det minste rart at det i EU har vært store demonstrasjoner mot raseringen av velferdsordningene. Svein Roald Hansen forsøker å bagatellisere disse demonstrasjonene ved å hevde at vi må skille mellom EU som samarbeidsforum og de enkelte EU-landene. Dette er jo helt feil. Et påbud fra Den europeiske sentralbanken gjelder selvfølgelig for hele EU, og ville også gjelde for Norge dersom vi ble EU-medlem.

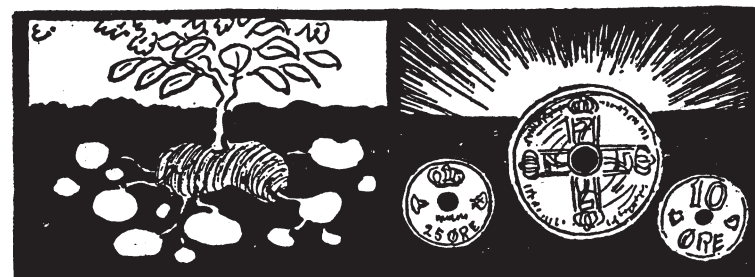
I de siste ti årene har myndighetene i mange av EU-landene også endret holdning til arbeidsmarkedet. De fleste EU-land har gjort det vanskeligere å få arbeidsledighetstrygd,

redusert dagpengeperioden, og nivået på dagpengene, eller gjennomført andre restriktive tiltak. Det er helt klart negativt for den enkelte EU-borger at EU har økt «fleksibiliteten» i arbeidslivet, og redusert beskyttelsen av lønnsstakene. Enda alvorligere er det at EU aktivt har argumentert for nedskjæringer i trygdesystemet.

Svein Roald Hansen skriver også at: «Gjennom EU-samarbeidet forsøker man å bidra til en bedre økonomisk utvikling i landene. Men, det vi ikke får, er medbestemmelse. Men det er langt vanskeligere å ivareta sine interesser fra gangen, enn å være med inne i rommet hvor beslutningene tas.

Igjen feilinformerer Svein Roald Hansen. Og igjen er han inne i sin egen EU-verden. Vi (regjeringen) velger å sitte på gangen. Noe vi slett ikke behøver. Vi har den samme påvirkningsmuligheten som alle EU-landene har – dersom vi ønsker å bruke den.

Gjennom EØS-avtalen har vi full møte og talerrett i alle EUs over 200 ekspertkomiteer og 23 fagråd – der hvor direktivene og lovtøkene ut-

To slags virkelighet.

arbeides. At vi ikke deltar, sier Erna Solberg, skyldes manglende bevilgninger til hele tiden å sende folk til Brussel (for å ivareta våre interesser).

Forresten, Svein Roald Hansen, – så er det snakk om en union, – og ikke bare et samarbeid mellom land. Når landene har måtte gi fra seg både retten til å drive sin egen utenrikspolitikk, og retten til å styre sin egen økonomi gjennom en aktiv rentepolitikk – for å nevne noe – da er ikke EU-landene så mye selvstendige lenger. Å snakke om samarbeid, når du ikke kan hindre at du får noe stap-

pet ned i halsen, blir helt feil.

Det er å håpe at Europabevegelsens leder, Svein Roald Hansen, snart begynner å forholde seg til EUs virkelighet, slutter å feilinformere – og slutter å føre debatter utifra et EU som ikke finnes.

Ole Ø. Kvalheim
er fylkesleder i
Møre og Romsdal
Nei til Europeisk Union

Deltakerdemokrati – hvorfor, hvordan?

Den brasilianske byen Porto Alegre har de siste årene vært verdens fremste utstillingsvindu for deltakerdemokrati, og da særlig deltakende budsjettering. Det har oppstått et gryende nettverk av aktivister for innføring av deltakende budsjettering i Nord-Amerika og Europa som ønsker å lære av latin-Amerika.

Hvorfor deltakerdemokrati?

Ifølge Carol Pateman's moderne klassiker om deltakerdemokrati, så er siktemålet å sette individer i stand til 'å utøve maksimal kontroll over sine liv og omgivelser' (Pateman, 1970). Hilary Wainwright (2003) går videre og mener at dette siktemålet må bygge på et mer presist menneske- og kunnskapssyn.

Wainwright påstår at en viktig inspirasjonskilde for nyliberalismen ligger i filosofen Friedrich von Hayek's kritikk av «den allvitende staten» som tror den kan regulere alt til beste for alle. Kritikken rettet seg ikke bare mot sovjetkommunismen, men også mot sosialdemokratenes tro på statsdrift og statlig regulering. I sitt essay fra 1948, «The Use of Knowledge in Society», anfører von Hayek at det meste av samfunnets aktiviteter bygger på skjult eller taus kunnskap – kunnskap som ikke kan kodifiseres og samles opp på toppen av et samfunns- eller statshierarki. Denne kritikken er Wainwright enig i.

Den dype uenigheten oppstår rundt spørsmålet om hva som er alternativet til et teknokratisk, ovenfra-ned styre. Hayek mener løsningen er mest mulig frihet til den økonomiske entreprenøren, det vil si den næringsdrivende privatkapitalismen. Wainwright mener dette er et uttrykk for individualistisk og elitistisk dogmatisme. Hun hevder at skjult kunnskap ikke er individuell, men i sitt vesen basert på fellesskap av mennesker med utfyllende kunnskap. Derfor er det fellesskapene av alle de som vet hvor skoen trykker – vanlige folk, arbeidere med ulike typer formell kompetanse – som bør få mer 'frihet' og følgelig mer makt i samfunnet. Det er oppgaven for et nytt «deltakervenstre» å gi folks hverdagskunnskap høyere status, og å demokratisere den kunnskapen som ikke er tilgjengelig for folk flest.

Strategier for deltakerdemokrati

Strategien for deltakende demokrati må ifølge Wainwright bygge på hverdagspraksis, på nedenfra-opp erfaringer. Slik praksis har særlig vært utviklet i Brasil. Anført av Porto Alegre og fulgt opp av en rekke større latin-amerikanske byer som Montevideo, Lima, Caracas, Ciudad de Mexico (Chavez & Goldfrank, 2004).

Det strategiske hovedgrepet er å åpne opp lokalpolitiske beslutningsprosesser (i kommuner og andre offentlige enheter) for direkte deltakelse fra befolkningen. Det er spesielt strategisk å åpne økonomistyringen – det vil si budsjettet – for direkte deltakelse. Slik deltakende budsjettering (DB) dreier seg om,

ifølge Olivio Dutra som var borgermester i Porto Alegre da DB først ble testet ut, «å reise politisk bevissthet om økonomisk makt på ethvert nivå». DB øker folks finansielle kunnskap («economic literacy»). Poenget er å sprengne den konvensjonelle forvaltningspraksisen som på gode dager tar befolkningen med på «råd». I stedet skal befolkningen ha reell makt til å ta egne beslutninger og å kontrollere andres (politikere og byråkraters) beslutninger, hele året.

I byer hvor en har latt dette skje, har en raskt erfart at den sosiale effektiviteten til offentlige tjenester blir økt, en får omfordeling av ressurser til fordel for de fattigste, og korrupsjonen blir bortimot eliminert. Med andre ord: Godt styresett! Nasjonale og internasjonale organisasjoner som UNDP og Verdensbanken «oppdager» og applauderer fenomenet. Deltakerdemokratiske byer blir utstillingsvinduer for en ny måte å drive staten på. Dette inspirerer – og gir vind i seilene – til nye radikale regeringsalternativer på delstats- og nasjonalt nivå. Mye av dette har ikke vært klart intenderte målsettinger, men positive bivirkninger. I strategiske termer har en lagt mer vekt på at deltakende budsjettering har skapt en ny form for offentlig makt, som verken er «stat» eller «sivilsamfunn», som gir folk større selvtilitt, og som organiserer bred støtte bak kravet om utvidet offentlig virksomhet. Med andre ord: Deltakende demokrati er både et mål i seg selv og et middel til å slå markedsliberalismen og privatiseringskreftene tilbake.

Forholdet til det representative demokratiet

Poenget er ikke å avskaffe det representative demokratiet, men å utfylle det slik at demokratiet samlet sett blir sterkere. Det representative demokratiet er bra fordi det sikrer en minimal men høy deltakelse i allmenne valg der de viktigste prinsippavgjørelser foretas. Det deltakende demokratiet er bra fordi alle som ønsker å sette de overordnede prinsippene ut i livet, kan få vere med.

Poenget er ikke at alle skal delta hele tiden, men at alle skal ha retten til å delta når det passer en, heve stemmen og reise spørsmål, om de områder som interesserer en og som en vet noe om. For til enhver tid deltar bare et lite mindretall: I Porto Alegre deltok oppunder 1000 borgere det første året (1990); 4000 året etter, og nærmere 40 000 borgere ti år etter (Wainwright 2003:57). Med en befolkning på omlag 1,5 millioner har Porto Alegre etter mange år fått om lag fem prosent av sin voksne befolkning til å delta i deltakende budsjettering. Men utskiftingen av deltakere fra et år til et annet er stor. En spørreundersøkelse viste at nesten halvparten av befolkningen har deltatt, og svært mange deltar med par-tre års mellomrom. De som deltar er svært representative for befolkningen forøvrig når det gjelder kjønn, utdanning og inntekt. Blant de valgte delegatene, derimot, utgjorde kvinner 35 prosent, folk i laveste inntektsgruppe 33 prosent, mens de med lavest utdanning utgjorde 18 prosent. Dette er likevel en langt høyere representasjon av disse gruppene enn det en finner i de vanlige kommunestyrene (Baiocchi 2003a).

Deltakerdemokratiet fremmer offentlig innsyn i statens og kommunens disposisjoner, og det bidrar til kreative løsninger på felleskapets problemer. Det må derfor utformes systemer for åpen og «regelstyrt» folkelig deltakelse. Alt skal ikke avgjøres på allmøter, men allmøter velger delegater som kan kalles tilbake. Delegatene vedtar reglene for deltakelse og beslutninger. Reglene og tid/sted for allmøtene må gjøres kjent for hele befolkningen. En ny form for «sjekk og balanse» oppstår i forholdet mellom de representative og deltakende demokratikanalene.

Eksemplet Porto Alegre

Deltakende budsjettering (DB) er utviklet i Brasil de siste 15 årene først og fremst i Porto Alegre, men også i andre byer styrt av Partido dos Trabalhadores (PT). Etter sigende praktiserer nå over 100 kommuner orqamento participativo, som deltakende budsjettering heter på portugisisk. Gjennom dette kan innbyggerne delta direkte i:

Prioritering av kommunale investerings- og driftsmidler; fordeling av midler innen en spesiell sektor (for eksempel sport, kultur og fritid); fordeling av 'frie midler' som ikke er øremerket på forhånd; forvaltning av større prosjekter for spesifikke bydeler (for eksempel byfornyelse);

Bystyret/byråds innflytelse på denne prosessen foregår gjennom (i) å definere klart hvilke aktiviteter og områder som skal gjennom DB, samt (ii) å fastsette budsjett-rammene for disse aktivitetene. Til å begynne med satte byrådet av kun noen få prosent av det totale investerings- og driftsbudsjettet; for det meste infrastrukturinvesteringer (veier, vann- og kloakkør, elektrisitet). Etter ti år var ca 15 prosent av budsjettet avsatt, og omfattet det meste innen investeringer (inkludert skole og helse) samt driften av en del prosjekter (knyttet til blant annet digital teknologi og tiltak for arbeidsløse og bostedsløse). I Porto Alegre følger Deltakende Budsjettering en syklus på et år: Først, i mars, arrangeres allmøter i hver av byens 16 distrikter. Disse stormøtene har vanligvis opp mot 1000 deltakere. De gjør tre ting: For det første, gjennomgang av iverksetting av innværende årets prosjekter og budsjett. Ansvarlige politikere og tjenestemenn stiller på disse møtene for å svare på innbyggernes spørsmål rundt prosjektene i distriktet. For det andre, avgjøre hvilke aktiviteter/områder som bør prioriteres neste år. For det tredje, valg av delegater som skal delta i de videre rundene for utforming av neste års budsjett. En velger delegater utifra hvor mange som har stilt opp på allmøtet. I tillegg kan nabo-, idretts- og velforeninger velge sine egne delegater (også de som oftest proporsjonalt med oppmøtet på møter som er innkalt etter felles regler).

I de neste par-tre månedene møtes delegatene i hver bydel ukentlig eller hver fjortende dag. Parallelt med disse bydelsaktivitetene er det allmøter for hele byen som tar for seg bestemte sektorer eller temaer (for eksempel helse, skole, ungdom og fritid, kultur). Disse møtene velger sine egne delegater.

I juni vedtar delegatene i hver bydels- og

temaforsamling sine prioriteter og innstillinger. I tillegg velger hver forsamling to delegater til budsjettrådet, og får dermed status som rådsmedlemmer. Budsjettrådet er i full sving ut året, det vil si seks måneder.

Budsjettrådets viktigste oppgaver er å forene kravene fra de enkelte distriktene med de tilgjengelige ressursene. I tillegg bestemmer de reglene for prosessene rundt deltakende budsjettering ett år framover. Her er det mye god læringsbasert innovasjon. Sist men ikke minst kommer de med krav til bystyret/byrådet om omfanget (av sektorer og aktiviteter) og størrelsen på deltakende budsjettering i året som kommer. Dette utgjør et viktig bidrag til mer prinsipielle diskusjoner rundt det kommunale demokratiet, og «konfliktene» mellom budsjettrådet og hele eller deler av bystyret dekkes tett av de lokale massemediene. Som følge av dette har deltakende budsjettering ekspandert til også å omfatte store deler av den kommunale driften, for eksempel innen skolesektor med ansvar for personallutgifter.

Deltakende Budsjettering i nord

Til nå er det land med en relativt sterk vestreside med tette bånd til latin-Amerika som har gått i bresjen for å «importere» ideen om deltakerdemokratiske byer: Canada (Toronto, Guelph), Spania, Frankrike og Italia. I Europa er det bare én storby, nemlig Sevilla (700 000 innbyggere), som prøver ut deltakende budsjettering. Også en rekke mindre byer har interessante erfaringer med deltakende budsjettering. Flere forhold kan gjøre det vanskelig å gjennomføre «latinamerikansk» deltakerdemokrati i Nord. Den statlige sentralmakten har i europeiske land mer utviklet kontroll over lokalnivået, og etter tiår med nyliberalistisk innsparingspolitikk er kommunene sterkt svekket. Det ligger ikke så mye lokale ressurser «skjult» i snuskete og korrupt administrasjon som i Latin-Amerika. Videre bør et radikalt og egalitært menneske- og kunnskapssyn ligge til grunn. I Brasil har frigjøringsteologien og den folkelig-frigjørende pedagogikken til Paulo Freire (1970) lagt grunnen for sterke folkelige motkrefter. Men generelt er de nevnte katolske land i Europa – Frankrike, Spania og Italia – ikke preget av spesielt radikale folkekirker eller av egalitarisme. Muligens er disse kulturelle-politiske betingelsene mer tilstede i Skandinavia? (Braathen 2004)

Dessverre har det i Nord-Europa til nå ikke vært gjort forsøk, men her i Norge ble Aksjon Deltakende Budsjettering startet i 2004. Aksjonen organiserte et innbyggerinitiativ i Oslo der de fikk over 300 underskrifter med krav om at deltakende budsjettering må utredes og utprøves. Etter en endring i kommuneloven må slike innbyggerinitiativ behandles av kommunestyret. I skrivende stund ser det ut som at Høyre-byrådet i Oslo er imot en utprøving, med henvisning til at det er nok fra før for innbyggernes deltakelse.

(Utveier 05/05)

Det forheksete problem

Begynner menneskene å bli modne for å forstå «Det lønnsomme prisfall og dekapitaliseringen»

Den engelske finansminister Selwyn Lloyd forsøker for tiden å få istand et økonomisk utviklingsråd for å samordne pris- og lønnsutviklingen slik at gjensidige pengekrav ikke skal demme opp for realøkonomien. Og dette råd skal sammensettes av representanter for staten, arbeidsgiverne og den engelske landsorganisasjon.

Av H. Bauge

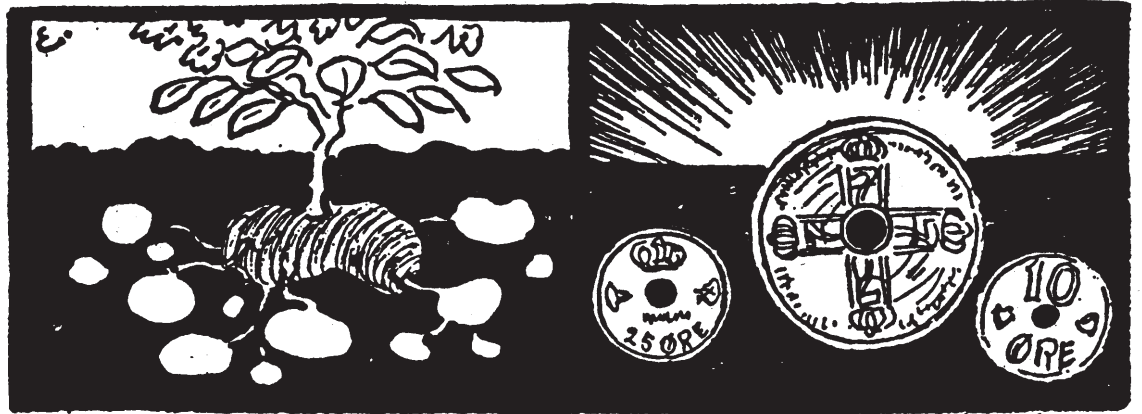
Aftenpostens mening om dette 9. jan. (nr 13) hensatte meg i en viss vemodig erindring om at jeg for 27 år siden i Stortinget lanserte en lignende plan. (Stortingstidende, Forhandlinger i Stortinget 1935, B.s. 1100-1101).

Den gang var inflasjonen hos oss i sin barndom etter Norges Banks forgesves forsøk på å gullfeste kronen i pari. *Vårt statsbudsjett, som nå ruller med milliarder, var dengang på ca en halv milliard, og priser og lønninger og skatter relativt tilsvarende til det. Men problemet var det samme: prispress, lønnspress, skattepress og gjeldspress – bare at tallene var mindre. For den gang hadde vi bare hatt en verdenskrig, og den andre var nær forestående. Nå har vi*

hatt to, og den tredje truer i horisonten, og bare et mirakel kan avverge den hvis ikke vestmaktene styrker sin økonomi med indre arbeidsfred.

Min 27 år gamle plan gikk ut på en nedregulering av tallene på en gjensidig lønnsom måte («det lønnsomme prisfall», som jeg kalte det – «dekapitalisering» var Dybwad Brochmanns ord for det samme). Selwyn Lloyd nøyter seg med å foreslå en «inntektspause» for alle parter, for at realøkonomien skal komme til krefter. Det er egentlig ingen endelig løsning, men dog en bremse på inflasjonsfarten før det bærer utfor. Men betegnende er det, at det er en konservativ regjering som er på vakt mot katastrofe, mens f.eks. Arbeiderbladet hos oss skriver fortrøstningsfullt at arbeidernes selvfølelse vokser i takt med inflasjonen, og gleder seg over en «velstandsøkning» som hviler på inflasjon og gjeld.

For inflasjon er gjeld og en svekkelse av et lands internasjonale økonomiske styrke – en svekkelse som før eller siden må hevne seg på samfunnet som helhet, og da først og fremst rammer lønnsuttakerne. At hvert eneste lønnspress automatisk fremkaller prispress, skulle for lenge siden ha overbevist arbeiderne om at kappløpet mellom priser og lønninger bare kan resultere i at pengene visner. For de er jo alminnelige fornuftige mennesker, og deres tillitsmenn er mer enn alminnelig flinke folk, in-

To slags virkelighet.

telligente og sympatiske mennesker, tiltalende og pene mennesker. Men de synes ikke å kunne stanse dette meningsløse og fornuftsstridige kappløp om visne gevinster. Ikke en gang en kullsviertro på makt – organisasjonsmakt – kan forklare denne gåten.

Hva er da dette for et forhekset problem som forstandige mennesker har diskutert i tredve-førti år uten å komme noen vei? Fremdeles står jo problemet om priser og lønninger på dagsordenen i alle land, unntagen kanskje i Sovjetblokken, som selv mener at de snart vil kunne slå vestmaktene økonomisk uten å slå dem militært – især kanskje fordi Sovjet har en ufrivillig alliert i de vestlige lands økonomiske klassekamp.

Hva er det for noe hekseri som vestmaktens pris- og lønnsdepartementer ikke forstår?

Det kan trygt sies, at «trollska-pen» som fordunkler problemet er av moralsk natur, og i en amoralsk verden må problemets moral naturlig nok fortone seg som trolldom, og ta kelegge en i seg selv enkel og innlysende tanke: *Menneskene lever ikke av gjensidige fordringer og krav, men av gjensidige ytelser og innrømmelser.*

Avdøde Bertram Dybwad Broch-

mann påviste i sin tid at problemet i sin grunn er moralsk, nemlig et mentalitetsspørsmål. Professor Johan Vogt, som etter krigen fikk i oppdrag å «mentalundersøke» Dybwad Brochmanns bøker, fant hele hans økonomiske tenkning logisk riktig fra ende til annen, og tildels banebrytende, inklusive den moralske grunntanke; at en nedregulering av alle pengekrav på en gjensidig lønnsom måte hadde som forutsetning en ny mentalitet.

Men nettopp denne moralske tanke hadde Vogt ingen tro på, selv den i seg selv er riktig nok. Og mange mennesker tenker som ham, at det er lettere å praktiserte og gjennomføre det som er galt enn det som er riktig. Man skulle vel heller tro det var omvendt. Men professor Vogt synes å tro mer på galskapen enn på logikken, når det gjelder almenhetens økonomiske tenkning. Han kan da også føre hele LO i vitneboksen for sin oppfatning.

Men galt er galt, og kan aldri bli riktig. Beviset er, at enhver tariffrevisjon i gal retning blir hakk i hel innhentet og distansert av en omkostningsindeks som forbitrer arbeiderne.

Hvis vi ikke hadde noen utenriks-handel og ingen utenriksgjeld, kun-

ne ingen makt i verden hindre oss i å skru regnskapstallene opp inntil frimmerker og fyrstikker kostet millioner, så lenge vi selv synes det var morsomt å operere med store tall. Men vi vil jo gjerne både kjøpe og selge utenlands også. Derfor kan vi ikke helt gjøre som vi vil. Vi er ikke suverene i det økonomiske liv, og har aldri vært det. Skulle vi kunne være det, måtte vi arbeide så billig for fedrelandet at utlandet alltid fant det lønnsomt å kjøpe av oss til priser som vi selv satte, og vi måtte ha så sterk valuta at den var ettersøkt av utlandet for import til priser som vi ville betale. Som vi nå har stelt oss etter seksten års Arbeiderparti ovenpå fem års okkupasjon, har vi mistet vår økonomiske suverenitet for lenge siden.

Nå har Dybwad Brochmann ligget i sin grav i fem-seks år, og Samfunnspartiet eksisterer ikke lenger, så nå skulle det vel ikke være noen partipolitisk risiko for å diskutere med oss dette forheksete spørsmål som politikerne mer og mer går seg fast i.

(H.B. 1962)

Friheten 22. april 2005 – nr 16

Rettsaka om fiskeriallmenningen starter 10. mai i Oslo tingrett

Landets viktigste ressurs blir stadig mer privatisert

Problemet er fortsatt å skaffe nok penger til å gå helt til topps i rettssystemet.

Av Svein Johansen

Regjeringa Bondevik har beveget seg lenger og lenger i retning av å privatisere det norske folks viktigste ressurs – fisken i havet. Fredag 4. mars kunne NRK-radio melde at regjeringa hadde vedtatt å gi havfiskeflåten evigvarende fiskekvoter.

Dette må jo være i strid med Stortingets næringskomité som to ganger har slått fast at fisken i havet tilhører det norske folk og at ingen kan gis evigvarende kvoter. Men dette er den foreløpige sluttsteinen i en privatiseringsprosess som ble påbegynt i 1990 da fiskerimyndighetene for første gang påtok seg å begrense adgangen til det å drive yrkesmessig fiske.

For noen år siden blei «Aksjon for folkets rett til fiskeriallmenningen» dradd i gang av noen fiskere. Formålet var å samle inn penger til ei rettsak for å prøve lovligheten i statens

praksis med å utestenge fiskere fra å delta i fisket med fulle rettigheter.

Det synes fortsatt å råde en del misforståelser og mangelfull kunnskap om aksjonens argumenter og mål rundt gjeninnføringen av fiskeriallmenningen. Derfor dette forsøk på noen klargjøringer:

Aksjonen «Folkets rett til fiskeriallmenningen» har krevd at adgangsbegrensninga til fulle rettigheter i fisket oppheves, og i den forbindelse har vi brukt uttrykket «fri adgang til fisket».

Noen har oppfattet dette som om vi går inn for et fritt og ubegrenset fiske. DET gjør vi altså ikke. I dag har fiskeflåten en fangstevne som fort ville ha fisket ned ressursene dersom fisket ikke ble regulert og begrenset – for eksempel gjennom en eller annen form for kvoter, antall fiskedøgn eller lignende. Men et begrenset fiske er naturligvis fullt forenlig med en fri eller åpen adgang til å fiske, noe vi går inn for og som betyr gjenetablering av den gamle fiskeriallmenningen.

Vi mener at enhver norsk statsborger med for eksempel tre års fiske bak seg (lovens krav) skulle kunne etablere seg som fisker med egen

båt og med krav på kvotetildeling ut fra en jevnbyrdig rett alle norske statsborgere har til å hauste av den kollektivt eide ressurs som fisken i havet er. Prisen på fartøy ville kunne ned mot halveres, og fartøyet ville klare seg med langt mindre fisk.

Fangstkapasitet og kapitalbelastning

Da fiskerimyndighetene fra og med 1990 etablerte adgangsbegrensning i torskefisket, blei dette gjort uten forutgående varsel og med basis i den enkeltes fiskebåts fangst i ett av de tre forutgående år.

Adgangsbegrensninga kom som et sjokk på fiskerne, og neste overraskelse var at den blei gjort permanent – i strid med hva myndighetene hadde sagt da adgangsbegrensninga blei innført. Begrunnelsen for adgangsbegrensninga var at fangstkapasiteten var for stor, noe som ødela lønnsomheten og truet ressursene – spesielt siden torskeressursen ansåes på det tidspunkt å være nedfisket.

Det myndighetene skulle ha sagt, var at kapitalbelastninga i flåten var for stor i forhold til ressurstilgangen. En fangstkapasitet som ikke koster noe (for eksempel nedbetalte båter eller

sjarker), er ingen trussel mot lønnsomheten og kan godt ligge uvirksom ved kai store deler av året. Men en stor kapitalmengde kan det ikke uten at eieren går konkurs.

Det er kapitalbelastninga, ikke fangstkapasiteten som er en trussel mot lønnsomhet og ressurser. Adgangsbegrensninga gikk dessverre mest ut over 1. antall fiskere, 2. eldre nedbetalte båter, og 3. sjarker, altså den del av fangstkapasiteten som var den minste trusselen mot ressurser og lønnsomhet. Det dreide seg ofte om båter som ikke oppfylte myndighetenes plutselig innførte aktivitetskrav og som derfor ikke ansåes «torskeavhengige» nok til å kunne få «fartøykvote».

Det er naturligvis en sammenheng mellom fangstkapasitet og investert kapitalmengde. En økt kapitalmengde vil normalt øke fangstkapasiteten, men det er like fullt kapitalmengdens størrelse som avgjør hvor mye fangstkapasiteten må utnyttes for at kapitaleieren skal oppnå lønnsomhet.

Svein Johansen er leder i «Folkets rett til fiskeriallmenningen»

Når profittjaget får herje fritt

I en telefonsamtale med *Utveier* setter forfatteren og grunnleggeren av *Framtiden i Våre Hender*, Erik Damman, søkelyset på den økonomiske globaliseringen og hvordan det nyliberalistiske systemet virker i praksis.

Jeg har mange venner i den tredje verden, dessuten så har *Framtiden i Våre Hender* søsterorganisasjoner i en hel rekke land, så jeg har opplevd nokså direkte hvordan globaliseringen og dens krav om åpne grenser for eksport og import, strukturtilpassningsprogram og så videre, har virket i praksis. Jeg hadde besøk for ikke så lenge siden av noen venner fra *Future in Our Hands* på Sri Lanka, som fortalte om epidimi av selvmord blant småbønder på Sri Lanka fordi det rett og slett ikke er mulig å greie seg når det åpnes for import på de betingelser som er krevd. Dette inngår i et generelt mønster som viser slik det påstås at fri import og eksport uten reguleringer skal vere de fattige til beste.

Delvis skyldes det at vi i den rike delen av verden, og særlig USA, benytter seg av eksportssubsidier og tollbarrierer mot import. Så til tross for at de rike landene krever stadig liberalisering av andre land gjennom blant annet WTO, så gjør de det altså ikke selv. Og delvis at det skal godt gjøres for småbønder som produserer til eget bruk og som i mindre omfang produserer for eksport, å kunne konkurrere med storprodusentene fra den rike verden når de slipper uhemmet til.

– *Er det en globalisering på de rike og mektiges premisser?*

– Da den tredje verden ble såkalt «frigjort» fra kolonistyre, så var ideen at de nå skulle få anledning til å bygge opp sitt eget og følge en utvikling på egne premisser. Men det har ikke skjedd noen nevneverdig forandring; kolonistysesystemet eksisterer i praksis akkurat som før. Maktstrukturene i verden i dag domineres av de som representerer kapitalinteressene: WTO, Verdensbanken og IMF - er uttrykk for deres interesser og de prinsipper de ønsker gjennomført. Verdensbankens restruktureringsprogrammer for ekspansjon, som riktig nok har blitt litt mindre pressende enn før, er jo i grunnen de samme. Kapitalinteressene har klart å umyndiggjøre den opinionen i vår del av verden som var en trussel mot dem og som pekte mot en mulig forandring for 20-30 år siden. De har også overtatt informasjonen. Derfor er det altfor få i dag som vet hva som faktisk foregår.

Det er altså mangel på kristisk debatt om dagens system. Du startet Forum for Systemdebatt - bidro dette til å skape en slik debatt?

Den holdningen som var vanlig da jeg startet med dette for 6 år siden, var at kapitalismen, uttrykt gjennom en ekstrem nyliberalisme,

var det eneste systemet som hadde vist seg å fungere etter at Sovjetsamfunnet gikk under. Derfor mente jeg at det var på tide at vi begynte å diskutere. Hvis vi fikk en åpen diskusjon så ville det gå opp for stadig flere at dette kunne ikke gå lenger. At det var gått like galt ut i motsatt side som kommunismen og kommandoøkonomien gikk den andre veien. Da Attac kom, følte jeg det som en veldig lettelse for de tiltrakk seg en medieinteresse som vi var i ferd med å miste. Men nå ser jeg at også Attac har mistet grepet på media og det er bare sporadisk at det står litt om Attac i media. Men jeg synes det er mer nødvendig enn noensinne å diskutere systemet. For hvem er det egentlig som er klar over at våre politikere har sagt ja til et system som enerådende i verden, at det egennytten som skal være det som driver utviklingen videre fremover? Når du lar de sterke få frihet til å forfølge sin egennytte uten politisk kontroll, så får de de skjevhetene og den urettferdigheten og de vanvittige utviklingstendensene vi ser i dag. Men dette er jo noe som ikke diskuteres. Når ble - i noe land - velgerne bedt om å uttale seg om de ønsket en overgang til en ekstrem nyliberalisme? Det ble bare tatt for gitt, og de som profiterte på dette sørget for å få det gjennomført uten noen form for debatt. Det er kolossalt udemokratisk! Kapitalkraftene har sørget for at demokratiet ikke fungerer lenger.

– *Hvilket samfunn skaper denne ekstremkapitalismen?*

– Konkurransesamfunnet er en konsekvens av den ideologien som nyliberalismen bygger på. Det er konkurranse som er drevet av egeninteresse, av økonomisk egennytte. Og den skal altså ikke begrenses. Vi hadde konkurranse her i Norden etter andre verdenskrig og helt fram til 70-årene også, men den var som en selvfølge regulert av politiske krefter som stod for andre verdier. Nå som det ikke lenger godtas at politikere skal regulere og kontrollere økonomien, ser man hvor galt det går. Man kan ikke bygge et godt samfunn på ideen om at alle skal konkurrere med alle. Enhver konkurranse innebærer at noen må tape, og når konkurransen er uhemmet, så betyr det at stadig flere taper og at de som vinner blir stadig sterkere. Så det er altså et system i seg selv, jeg vil ikke si at det representerer det onde, men det bygger på krefter i mennesket som et godt samfunn ikke kan bygge på.

Til grunn for den nyliberalistiske globaliseringen ligger også en forutsetning om ubegrenset økonomisk vekst. Men det får jo konsekvenser for miljøet...

– Ja, det er jo merkelig at man har klart å ekskludere den debatten der mer eller mindre. Allerede i FN-rapporten *Vår felles framtid* som Gro Harlem Brundtland stod for, så ble det sagt at hvis hele verden skulle opp på vårt nivå, så ville vi trenge to eller tre kloder. Noe av det enkleste

Erik Damman

svaret på det spørsmålet du reiser er egentlig å se på Kina, hvor man nå er på full fart i retning av vårt kjøttforbruk som baseres på kornproduksjon, og man vet at hvis det fortsetter slik i 10-20 år til, så vil det sprengte fullstendig verdens kornforsyninger. Da vil kornprisen og matpriser gå rett til værs, og da blir det selvfølgelig verst for landene som lider av sult og matmangel. Vi ser jo også nå i Arktis hva det innebærer når vi ikke er villige til eller i stand til å begrense CO2 utslippene, som også henger sammen med den økonomiske veksten. Men vi er på en måte blitt fullstendig passivert og blindet, og det ser ut som om vi faktisk må oppleve ganske mye av dette før vi reagerer.

– *Hva kan vi gjøre for å snu denne utviklingen?*

– Det er mange ting som må gjøres nå, og Attac er jo en viktig organisasjon i denne henseende. Men det jeg tror vi trenger nå, mer konkret, er en motmakt som kan stille opp mot kapitalkraftene, mot WTO og interessene bak, hver gang det skjer noe som åpenbart skal føre dette enda lenger i gal retning. En motmakt som etter mitt syn burde være en samling av, i første omgang, NGO-er, alle de store organisasjonene på områder som solidaritet, miljø og humanitære bevegelser, og fagbevegelser. Og som måtte finne et slag felles multiplum, et samlingspunkt for å handle når de ekstreme nyliberalistiske kreftene går over styr. **Jeg tror alle som tilhører organisasjoner som Attac, kanskje burde være mer oppmerksomme på felles interesser med, og samarbeid med andre organisasjoner. Vi er for svake hver for oss.**

ØKOBIDRAG • ØKOBIDRAG

– Årsaka til at økologisk mat er sunnere, kan være det høye innholdet av antioksydantar i økologisk produsert plantekost og høyere innhold av essensielle fettsyrer i produkter fra dyr som beiter/går fritt.

Førsteamanuensis Gerd Holmboe-Ottesen, Institutt for allmenn- og samfunnsmedisinske fag, Universitetet i Oslo

Bedre for deg

Økologisk mat er sunnere for helsa. Kanskje skyldes det ganske enkelt at det ekte er bedre enn det kunstige?

Av Marit Bendz

Nyere forskning viser at økologisk mat kan bidra til bedre helse. Dette er hovedkonklusjonen i en artikkel i *Tidsskrift for den norske Lægeförening* fra november i fjor. Gerd Holmboe-Ottesen ved Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin ved Universitetet i Oslo skriver at det er mye som tyder på at «sekundære metabolitter» er høyere i økologisk dyrka matvekster. Disse har en forebyggende effekt på flere sykdommer, og sinker aldringsprosesser.

Fleire nyere undersøkelser viser at økologisk frukt og grønt er rikere på antioksidanter. En undersøkelse fra University of California viser mellom 19 og 60 prosent høyere verdier av antioksidanter som er forebyggende mot kreft og hjerte-kar-sykdommer. Holmboe-Ottesen viser blant annet til en studie der det blei funnet seks ganger så mye salisylsyre i supper laget av økologiske grønnsaker, sammenlignet med supper laget av ikke-økologiske grønnsaker. Salisylsyre har forebyggende effekt mot åreforkalkning og noen krefttyper.

Sunt landbruk – sunne mennesker

Økologiske kyr får mer grøntfor. Derfor inneholder økologisk melk dobbelt så mye av den sunne og nyttige flerumetta fettsyren CLA. En undersøkelse fra 2001 viser at Omega 3-fettsyrer er helt fraværende i ost og melk fra kyr som har fått kraftfor, mens gresk fetaost fra kyr som har gått på beite inneholder rikelig Omega-3. Og amerikanske egg inneholder bare en tiendedel av de Omega-3-fettsyrene som finnes i egg fra greske høner som har gått fritt utendørs.

Kunnskap mot kapital

Vi skal heller ikke glemme langtidsvirkningene av all gifta som brukes i det vanlige landbruket. Dette har blitt lite undersøkt, og forskerne er uenige. Professor Terje Sagvolden ved Universitetet i Oslo har slått alarm om den manglende forskningen på skadevirkninger av sprøytemidler. Sagvolden viser blant annet til at stoffet rotenon har gitt ADHD-lignende symptomer på dyr. ADHD er et økende problem for mennesker over hele verden. Det som er sikkert er at det ligger store økonomiske interesser i at den masseproduserte maten ikke får ry på seg for å være sunn.

Vannets hemmeligheter

Av Svein Otto Hauffen

Om vannets ukjente krefter og muligheter, belyst kunstnerisk og naturvitenskapelig – anskueliggjort ved et kunstnerisk videoprogram med kommentarer. Som bl.a. innbefatter intervjuer med vannforskere om deres eksperimenter m.m., i flere land.

Den som kan fremføre dette, er en yngre bergenser, Are Hauffen, som hadde avslutningsutstilling i Bergen i fjor – etter flerårig studium ved kunstakademiet.

Han har redigert og produsert en

storvideo med spennende foto, eksperimentalbilder og intervjuer med flere naturforskere fra Østerrike til Japan og Canada. Om optimal vannbehandling m.m.

Interessante fenomener

Ved nevnte, blir interessante fenomener, samt vannets krefter og muligheter anskueliggjort på en stor-slått, estetisk, likefrem vakker måte.

Are Hauffen har sagt seg villig til å fremføre nevnte ved sommertreffet sist i juli. Det vil bli god anledning til spørsmål fra interesserte og samtale etter fremføring. Fremfø-

ringen varer bare 25 minutt. La oss håpe at det blir rom for dette, 29. juli.

For de fleste vil dette bli nytt og spennende stoff. For andre, en berikende opplevelse av det de på forhånd vet. For eks. ved lesningen av noe, eller om den intuitive tenker og geniale naturforsker Victor Schaubberger.

Seriøs forskning på området skjer videre i Tyskland. Jeg begrenser meg til å nevne en betydelig bok: «Das sensible Chaos» av diplomatingeniør Theodor Schwenk. Den foreligger også på svensk.

BØKER • BØKER

Meningen med vold

Tittel: *Meningen med vold*
Forfatter: Per Isdal
Forlag: Kommuneforlaget A/S
Sider: 290
Anmelder: Astrid Strømme

Hva er vold? I sin alminnelighet tenker vi ikke over hva det betyr. Boken «Meningen med vold» av psykolog Per Isdal gir et omfattende svar på spørsmålet. Isdal analyserer volden og deler dem opp i mange ulike grupper. Likevel lar det seg gjøre å snakke om to hovedtyper vold, nemlig psykisk og fysisk vold. Isdal definerer vold som enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.

Definisjonen dekker både den fysiske og psykiske volden. Isdal går videre og deler de ulike to voldsformene inn i fem følgende undergrupper:

- fysisk vold
- seksuell vold
- materiell vold
- psykisk vold
- latent vold

Den psykiske volden er alle måter å skade, skemme eller krenke på som ikke er direkte fysiske i sin natur, eller måter å styre eller dominere andre på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel. Isdal deler den psykiske volden ytterligere opp i:

- direkte trusler
- indirekte trusler
- degraderende trusler
- ydmykende adferd
- kontroll
- utagerende sjalusi
- isolering
- emosjonell vold

Oftest er vi ikke klar over hvor vanlig det er med indirekte, degraderende og ydmykende adferd. Det er heller ikke vanlig at man tenker over hva kontroll betyr for andre. Nå tenker jeg på at mange mennesker utsetter andre mennesker for en dominans som betyr kontroll av atferd når det gjelder aktiviteter, informasjon, sosial kontakt, påkledning, atferd og vaner.

Degraderende og ydmykende atferd er typer atferd som er ment å så-

re eller krenke en annen person psykisk. *Degraderende og ydmykende atferd rammer ikke kroppen, den rammer «sjelen» eller ens verdighet.*

Individuelle årsaksforhold er de betingelser i individets læringshistorie (oppdragelse, tilknytningsforhold, skole, fritid, osv.) som har skapt et voldsproblem. *Den klart viktigste enkeltårsak til individers vold er at de selv har blitt utsatt for vold som barn.*

Avmaktsituasjoner som traumer, tap, mobbing, avvissning, mangel på psykologisk omsorg, mangel på innlevelse m.m. er også årsaksforhold til psykisk og fysisk vold.

Det er mye vold i hverdagen. Mobbing er et problem som de fleste har møtt i en eller annen sammenheng. Krig og uro er det fortsatt mye av i verden. Det hele har naturligvis mye med økonomi å gjøre. Spesielt på det kollektive plan. Men det handler likevel like mye om mentalitet, og i boken totalitetsøkonomien sier G.E. Bonde at uten at forholdet mellom mennesker kommer i orden, klarer vi heller ikke å skape en ny økonomisk samlivsform. Boken «Meningen med vold» er et bidrag til at vi utvikler oss som personer og forsøker å bli kvitt holdninger som skaper vold. Boken gir en god oversikt over hvordan vold utvikles, og hvordan vi bør forholde oss for å unngå den.

Jeg minner likevel om Bergstrøm som sier at hovedårsaken til våre problemer i informasjonsfunnet er *mangel på utvikling av vårt indre liv*. Det indre livs utvikling henger sammen med utvikling av den femte dimensjon (av psi-feltet).

Det er like genetisk som de fysiske sansene som er ment til å holde orden på det ytre og konkrete plan. Antagelig er det selvfølge for psykolog Per Isdal å ta det indre tanke- og følelsesliv på alvor. Men det er slett ikke alltid det i skolen. Ifølge Bergstrøm dominerer hjernens kunnskapssenter all læring i våre skoler. Dette betyr at forhold på makronivå må forandre seg før volden på andre nivåer i samfunnet for alvor kan bli borte. Men for alt i verden: les boken til Per Isdal! Den er lettlest og den gir mye god læring om vold. ANBEFALES!

En annen verden er mulig

Inntrykk og refleksjoner fra World Social Forum (WSF) i Porto Alegre

v/Borgny og Svein Berglund

Porto Alegre er hovedstaden i den sydlige delen av Brasil. Størrelsen er overkommelig – ca 1,3 mill. innbyggere. Byen ga et moderne inntrykk med mange store – og til dels uskjønne – betonghus, som var vokset over hodet på det opprinnelige portugisisk pregede bybildet. Stevneområdet lå i byen i et park- og fri-luftsområde.

Stort mangfold, men mangel på samlende initiativer

Tidligere lignende konferanser har vært preget av store appeller og initiativer som kunne forene mange forskjellige mennesker. Denne konferansen hadde ikke preg av dette. Tusenvis av individuelle prosjekter, initiativer, virksomheter og allianser presenterte seg i små og store konferansetelt spredt utover det kilometerlange konferanseområdet. Dette viste et bilde av et aktivt sivilsamfunn over store deler av verden. De tydeligste politiske markeringene var blant de yngste deltagerne fra syd- og mellomamerika. Sigd og hammer markerte kommunistiske idealer, Che Guevara var en tydelig inspirator for mange og andre igjen samlet seg om et «anti-Bush tema». USA's ideologiske og økonomiske okkupasjon av Irak optok mange. Dette preget likevel ikke helheten.

Noen glimt fra konferansen

En sesjon presenterte initiativer for å bedre arbeidernes interesser, med vekt på forhold i Kina, El Salvador og Honduras. Fra Kina deltok Apo Leong som snakket godt engelsk og beskrev Kinas foside. Den «beste i klassen» sett fra WTO mht. vekst, produksjon, bedring av leveforhold, åpning for utenlandske kapitalinteresser, osv. Men det finnes en stor og usynlig bakside med korrupsjon og stilltiende samarbeid mellom partipamper og utenlandske investorer. En reell arbeiderbevegelse slik vi kjenner det, eksisterer ikke.

En gruppe bearbeidet vesentlige sosiale spørsmål for å se disse i sammenheng med sitt eget liv. Sesjonen ble ledet av Carol Bergin fra England og Johannes Lauterbach fra Tyskland. Omkring 30 mennesker deltok. De benyttet lemniskaemodellen som Nicanor Perlas har utviklet.

Svein ble en dag stoppet av et tv-team fra BBC. Han ble spurt om de kunne få intervju ham om hvorfor han var på konferansen. Han fikk en fin anledning til å fortelle om Cultura-impulsen og om hans syn på hvordan finansøkonomien i vår tid gjør det vanskelig å utvikle det som verden trenger av hjelp hvor det er nød og behov.

I regi av INAISE var det et gledelig initiativ om finansiering av prosjekter og behovet for internasjonalt samarbeid. Her var det samlet 30–40 mennesker, som lyttet til innledere fra for oss kjente institusjoner som Triodos og Merkur samt andre samarbeidspartnere.

Vi hadde et møte med en deltaker fra Tanzania som ønsket råd om finansiering på landsbygden og fikk en fruktbar samtale om hvordan man kunne utvikle mikrokreditt som et hjelpemiddel i Tanzania.

Om kvelden deltok vi på et kulturelt arrangement i utkanten av området som var avsatt til deltagende urinnbyggere. Taxien kjørte feil, og da vi ønsket å betale, ville sjåføren – en ganske ung mann – ikke høre snakk om det! Nettopp dette møtte vi mange ganger i Brasil – de forsto lite engelsk, men viste vennlighet og vilje til å hjelpe, og vi opplevde dem som ærlige.

Den norske kontingenten besto av omkring 40 personer fra organisasjoner som Utviklingsfondet, Redd Barna Ungdom, Ignis, Slett Ulandsgjelda, For velferdssamfunnet, m.m. For å styrke den innbyrdes kontakten ble det arrangert en middag hvor vi ble sittende rett ovenfor en kjent SV-politiker. Borgny fikk samtalen inn på Cultura, som han ikke kjente til. Hun spurte ham om han

visste hva bankene gjorde med hans penger. Han måtte medgi at det gjorde han ikke. Det så ut som om det ble vekket noe i ham.

Sammenfatning og vurdering

Prosessen med WSF startet i Porto Alegre i 2001 med ca 25.000 deltagere som drøftet alternativer til den neo-liberalistiske tendens i verden omkring initiativene til WTO. Konferansen fortsatte året etter med ca 60.000 deltagere, og i 2004 fant møtet sted i Bombay med ca 100.000 deltagere. Det same antallet antok man var tilstede her i år.

Med vår bakgrunn fra finansieringsarbeid var vi selvsagt interessert i hva som ble presentert av slike temaer. Noen sesjoner arbeidet med spørsmål knyttet til Verdensbanken og U-landshjelp. Det er nemlig lett å få øye på skjevhetene i det internasjonale pengesystem. Men finansiering av små og mellomstore utviklingsprosjekter var omtrent fraværende. Når vi samtidig vet at penger er et kraftfullt og nødvendig verktøy for de fleste av prosjektene som ønsker å skape «en annen verden», er det betenkelig at det er liten oppmerksomhet på spørsmålet. Det viser at banker med en etisk-økologisk profil – slik som vi har noen få av i det vestlige Europa – ligger kanskje 1000 år foran sin tid i forhold til det som må utvikles i de fleste land. Kanskje inspirasjon og overføring av kunnskap til utviklingsområder kunne være en stor fremtidig oppgave for de alternativt orienterte bankene. På konferansen var det bare INAISE-sesjonen som omhandlet slike spørsmålsstillinger.

Neste års konferanse vil kanskje representere et helt nytt grep. Det kan også være at de nasjonale og regionale konferanser vil få større betydning i fremtiden. Det blir viktig å følge med utviklingen fremover. Vi er inne i en tid hvor mange muligheter står åpne, men vi har ingen garanti for hvor lenge de varer ved.

Pengevirke 1/2005

Oversettelsens kunst

Av Svein Otto Hauffen

I Morgenbladet 10/2005 skrev Thomas Hylland Eriksen bl.a.: – Oversatte bøker er grenseoverganger mot verden – og – det er mulig at visse tanker bare kan tenkes på tysk, men ikke desto mindre er det himmelrope kvalitetsforskjeller mellom oversettelser, og slikt har betydning. – Dette gir jeg min tilslutning og tilføyer at selv om kanskje de fleste oversettelser ikke yder originalen full rettferdighet, er det desto større grunn til anerkjennelse av dem som gjør det!

Flere gode eksempler kunne nevnes, men her begrenser jeg meg til å fremheve det gledesverdige når en oversetter lykkes i å forløse forfatte-

rens intensjoner fullt ut, og dertil i å overgå originalen stilistisk kvalitativt. Her vil jeg minne om dosent Aamund Hønningstads glimrende gjenfortelling av Homers Iliad. Hønningstad gjorde seg tidlig bemerkert i norsk kulturliv. Bl.a. som fremragende skribent og redaktør av B. Dybwad Brochmanns nyorienteringsavis Samfunnsliv. (Avisen er fortsatt månedlig velredigert ved redaktør og lærer Dag Ove Johansen, og Astrid Strømme).

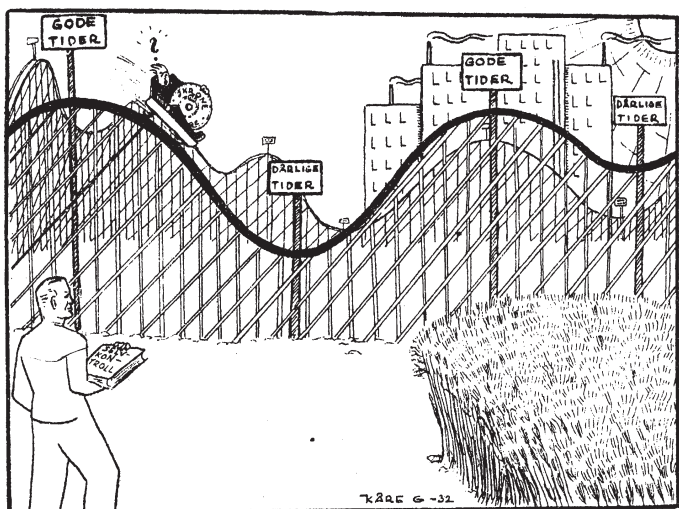
Hønningstad og Nietzsche

Denne sprogkunstner behersket tysk slik mange i høyden kan drømme om. Tidsskriftet Horisonts redaktør Ernst Sørensen, sa engang til meg: «Aamund Hønningstad er Norges beste oversetter av Friedrich Nietzsche. Bedre enn André Bjerke.» Høn-

ningstad lyttet seg inn i Nietzsches tekster og vesen, og oversatte ham «von innen heraus». Nevnte kommer bokstavelig talt best til uttrykk i hans uovertrufne oversettelse av Nietzsches mesterverk: «Slik talte Zarathustra» – Hønningstads stilistiske mesterskap kuliminerer i avdelingen. Om gamle og nye tavler – hvor han suverent overgår originalen. Især ved sin ordspill-eleganse. Det sier mest om den åndskvalitative innebyrd, når man blir klar over at Nietzsche betraktes som Tysklands fremste sprog- og stilkunstner. Med Heinrich Heine som en god nummer to.

*

Senere skrev Hønningstad et utmerket dikt om Nietzsche. På tysk! Publisert bl.a. i Horisont.

Religion – opium for folket?

Den tyske filosofen Karl Marx uttalte i det attende århundret at «religion er opium for folket». Med andre ord: Religion er et ikke-gode. Det gjør folk sløve, forutinntatte og virkelighetsfjerne.

Denne oppfatningen blir i dag på det sterkeste tilbakevist av ny forskning.

Moderne vitenskap bekrefter troens virkning på fysisk og psykisk helse

Fremdeles er det mange tilhengere av den marxistiske filosofien. Men tilhengerskaren vil nok krympe etter hvert som vitenskapens nye landvinninger blir kjent. For i dag forskes det som aldri før på forholdet mellom religion og vitenskap. Resultatene er oppsiktsvekkende. Leger i Norge og en rekke vestlige land vet skremmende lite om de vitenskapelige funn som er gjort ved en rekke universiteter, de fleste i Amerika. I løpet av de siste 50 årene har Marx's filosofiske teori slått store sprekker. De faller i dag som korthus på vitenskapens høyborger – store kjente universiteter. I denne perioden har de store fiendene religion og vitenskap gradvis begynt å nærme seg hverandre. Nå rekker de hendene til hverandre.

Av Amerikas 126 medisinske skoler tilbyr nå over 70 av dem obligatoriske og valgfrie kurs i medisin og religion. Elevene kan velg mellom over 60 slike kurs. Nå forskes det som aldri før på fenomenet religion og helse. Til og med på noen av verdens beste universiteter som Harvard og Yale forsker man på fenomenet og tilbyr kurs innen emnet. Bønn begynner å få et comeback innen medisinen. En rekke amerikanske medisinske tidsskrifter har publisert resultatene av veldokumenterte vitenskapelige studier som viser at god religion er helsebringende. Nesten alle er blitt gjort blant kristne fra forskjellige kirkesamfunn.

Splittelsen

Opp gjennom historien har religion og helse gått hånd i hånd. Allerede 5000 år f.Kr. ble håndspåleggelse brukt i forbindelse med helbredelse. Det kan man finne fra inskripsjoner fra denne tiden. Både egypterne, grekerne og romerne hadde sine guder som helbredet. Ofte var det en blanding av bruk av urter kombinert med magiske ritualer.

I det gamle testamentet var prestene legen blant israelittene. Ble en jøde syk, skulle den syke gå til presten for konsultasjon.

Ingen i den medisinske historie har hatt så store resultater i sin legegjerning som Jesus. Evangeliene forteller en rekke ganger at han helbredet alle som kom til ham for å få hjelp. Jesus selv bød sine disipler å helbrede alle syke. Stafetten skulle gå videre.

I middelalderen var munk og prest ofte leger, og de første sykehus ble startet og opprettholdt av kloster eller andre religiøse grupper innen kirken. På denne tiden var det kirken som utstedte lisens til legene.

Da den vitenskapelige revolusjon kom i det 17. århundre, ble det splittelse mellom religion og vitenskap. Den franske filosofen Descartes insisterte på at sannheten bare kunne fås gjennom harde fakta og at vitenskapelige metoder ikke kunne brukes på troen. Kirken ble etter hvert satt på sidelinjen. Dens autoritet på sannheten begynte å krympe.

Hva har religion og vitenskap med hverandre å gjøre? I våre dager begynner vitenskapen å skjønne at vi mennesker ikke bare er en kjemisk og fysisk substans. Det fins også en åndelig side ved mennesket. Sannheten om mennesket fås ikke bare gjennom laboratorieeksperimenter. Vi har ikke bare et legeme, men også en sjel bestående av tanker, følelse, vilje og samvittighet. Gjennom vår ånd kan vi tro på og ha åndelig kontakt med vår Skaper. Vi er skapt med mulighet til å ha toveisforbindelse med Gud. Leger bør ikke undersøke et menneske som en snekker ser på sine bord eller en rørlegger ser på sine rør. Leger trenger å se på mennesket fra en holistisk synsvinkel hvor hele personen er tatt med i undersøkelsen.

En amerikansk lege sa det slik: «Til nå har vi leger behandlet sykdommer som er i mennesket. I framtiden trenger vi å lære å behandle mennesker som har sykdommer».

«Tro er en god medisin»

Veldokumenterte, vanntette vitenskapelige dokumentasjoner fra en rekke store universiteter i Amerika og andre land slår i dag fast at Marx's filosofi rett og slett er en farse. I løpet av de siste 40–50 årene har det vært foretatt 500 kliniske, vitenskapelige studier på helse og religion.

For noen år siden ble det etablert et senter for studier i religion og helse ved Duke University i USA. Professor dr. Dale A. Matthews ved Duke University er en banebryter på dette feltet.

Hans konklusjon er:

«Tro er god medisin».

«Tro og helse står i nær forbindelse med hverandre».

Det ene studiet etter det andre slår fast følgende: Mennesker som går minst en gang i uken i kirken, ber til Gud og leser i Bibelen hver dag, har mange fordeler, medisinsk sett:

– De har lavere diastolsk blodtrykk enn de som er lite eller ikke religiøse i det hele tatt.

– De er sjeldnere til behandling på sykehus og har normalt bedre fysisk og mental helse.

– De har et sterkere immunforsvar og kan takle stress bedre.

– De lever vanligvis lenger enn de som er lite eller ikke religiøse.

– Etter en hjerteoperasjon har de religiøse tre ganger større sjanse til å overleve sammenlignet med ikke-religiøse pasienter.

– Risikoen for å dø av en sykdom (alle sykdommer inkludert) er 35 prosent lavere for de religiøst aktive.

– De beholder helsen bedre, og unngår ofte farlige sykdommer som kreft og hjertesykdommer.

Listen kunne gjerne gjøres lenger.

Hvorfor mindre sykdommer hos de religiøse?

For det første: Fordi Gud har skapt legemet, står de troende ansvarlig overfor Gud med sitt liv. Skadelige laster og lyster avstår man helst fra. De troende har også vanligvis et sosialt nettverk rundt seg i kirken. Gudstilbedelse gir glede og inspirasjon, og et håp om evig liv etter døden gir livet mening. Et sosialt nettverk frir dem fra ensomheter og en følelse av ikke å være til noe gagn. Dessuten har de troende en Gud å gå til med synd og skyld. Å få tilgivelse er en helsebringende opplevelse som kan være med på å løse en fra stress og høyt blodtrykk. Det er med på å gi et bedre immunforsvar, som igjen beskytter mot en rekke sykdommer. Dette er vitenskapelig bekreftet.

For det andre: I tillegg går mange troende til Gud med sin sykdom og ber om helbredelse. Han styrker kroppen, bevarer fra sykdom eller gir guddommelig helbredelse. Personlig har jeg vært øyevitne til mange veldokumenterte under som ikke kan forklares som placeboeffekt.

Vitenskapen er begrenset

Den amerikanske legen Dr. Daniel J. Benor har utført 131 eksperimenter på bønn og helbredelse. Over halvparten gav statistisk betydelige resultater. Den amerikanske psykologen William G. Braud har gjort lignende funn gjennom 149 studier.

I tillegg kommer mange tusen

som er blitt helbredet gjennom forbønn uten å ha fått det bekreftet av leger eller ved en vitenskapelig undersøkelse.

«Det er ikke lenger spørsmål om eksperimentene beviser at bønn virker. Det har de allerede gjort. Det nye spørsmål er: Hva vil det føre til? Hva vil virkningen på vitenskapelige eksperimenter bli på tro og organisert religion?» (Dr. Larry Dossey).

Vitenskapen er ikke religiøs. Den kan verken bevise eller motbevise Guds eksistens. Vitenskapen kan bare fortelle at bønn virker. Men den kan ikke fortelle oss *hvordan* eller *hvorfor* den virker. Vitenskapen er begrenset i studie av bønn, for den kan bare måle det som er mulig innenfor de begrensede måleinstrumenter som fins, laget av begrensede mennesker. Derfor kan vitenskapen ikke si: «Det fins ingen Gud». Det har den ikke kompetanse til. Den kan ikke måle den umålbare, ubegrensede Gud.

Det er umulig å se bakterier gjennom en kikkert, men det betyr ikke at bakterier ikke fins. Problemet er at man anvender feil instrument. Ved å bruke Bibelen og troen som «instrumenter» kan vi oppleve Gud. Troen begynner der fornuten og intellektet slutter. Et under kan ikke forklares. Et under blir til gjennom troens søken utenfor A4 området, utenfor sansenes begrensede verden. Det skjer når vi beveger oss inn Guds verden.

Religionen svarer på spørsmålet «*hvorfor*». Vitenskapen svarer på spørsmålet «*hvordan*». Den moderne vitenskapen har gjort troen på en Skaper mer troverdig. Når man forsker på det skapte, skjønner man at de fins en intelligent skaper bak det hele.

Den tysk-sveitsiske fysikeren Albert Einstein var en stor vitenskapsmann. Men han lot ikke den begrensede vitenskapen hindre ham i å tro på Gud. Tvert imot! Einstein sa at «religion uten vitenskap er blind og vitenskap uten religion er lam».

Den kjente amerikanske legen, dr. David B. Larson konkluderer slik:

«Statistisk sett er Gud god for deg».

Våre fire penge-økonomiske hovedvanskeligheter

1. «Kronens varierende kjøpekraft».

Kroner og øre skal være eksakte måleenheter på linje med andre måleenheter som kg, l, km, m, osv. For å få dette til må menneskene få kontroll over sine forestillinger (fantasi).

2. «Manglende kjøpekraft»

I følge en ny økonomisk samlivsform er problemstillingen kunstig. En overflodspsykologi må til som frigjør menneskene sin tro på livet, som gir dem initiativ og solidaritet med medmennesker. En overflodspsykologi vil romme tid til beskjefte med åndelige spørsmål. Økonomisk overflod, frigjøring fra frykten til å sulte vil bety overgang fra et prehumant til et virkelig humant samfunn. I et slikt samfunn vil det alltid foregå en sirkulasjon av varer og vareomsatning. Det vil aldri mangle kjøpekraft.

3. Den tredje vanskelighet, hovedvanskeligheten, består i **at produsentene ikke tåler eller aksepterer de stadig fallende priser**, som en følge av vitenskapens og teknikkens utvikling. Forbedrede energitilganger og arbeidsmetoder betyr i denne sammenheng også mye.

4. Disse fremskritt kommer ikke menneskene ordentlig til gode. Spørsmålet er derfor: Hvordan få til akseptanse for de fallende priser? Hvordan tvinge de fallende salgspriser i balanse med produksjonsprisene? Hvordan skal vi få produksjonsprisene lavere enn salgsprisene?

Svaret er at det lar seg **gjøre å organisere et lønnsomt prisfall**. Et lønnsomt prisfall betyr at prisen gradvis går mot null. Nullpris er en ny økonomisk samlivsform sitt mål fordi det innebærer den økonomiske frihet som naturen bygger på.

Astrid Strømme

LANGVARIG KRIG

Bush-administrasjonen sier nå at opprøret i Irak vil vare i minst 9 år til.

De har tydelig undervurdert resultatet av invasjonen og okkupasjonen av Irak. Eller er det virkelig mulig å gjøre dette - med tanke på at man bryter alle spilleregler i folkeretten og handler helt uavhengig av FN-resolusjoner m.m.?

Hengemyra blir verre og verre og dypere og dypere. Hittil er 1610 amerikanere drept i Irak. Sist uke ble over 20 drept. Tallet vil øke, utgiftene til denne meningsløse krigen vil øke, irakernes lidelser vil øke. Det vil ingen ende ta.

Noen minner om Vietnam. Men Bush vender det døve øret til. Han har fått bevilget ytterligere 550 millioner kroner til sin private vendetta mot Saddam Hussein og hans tilhengere. Dette er Pappa-krigen, som han kjemper for sin aldrende far...

DOJ

Krigen om oljen

Avisa Sydney Morning Herald skriv 25.10.01 at det verkelege spelet i Sentralasia gjeld kontroll med oljen. Den engelske nyhendekanal Channel 4 News stiller spørsmålet om det er eit anna kjent motiv som ligg bak bombinga av Afghanistan enn krigen mot terroren i verda. Golfkrigen i 1991 galdt jo olje. Det same gjeld den pågåande krig. Ei anna avis, London-avisa The Guardian, nemner 8.10.01 at oljen i Sentralasia er eit motiv for krigen.

Osama bin Laden har vore ettersøkt for terrorisme av USA sidan 1998 då dei amerikanske ambassadane i Kenya og Tanzania blei bomba. Men underleg nok vart den ettersøkte terroristen innlagd til lækjarhjelp på amerikansk sjukehus i Dubai. Han hadde ein nyresjukdom. På sjukehuset samtala han med spionorganet CIA. Det er den franske avisa Figaro som fortel dette. Avisa Aten fortel 15.9.01 at bin Laden i si tid vart

skapt av USA og deira allierte. Englands største avis The Mirror (internettutgåva) brukar sterke ord: «Krigen mot terrorisme er ein svindele». Avisa spør kva knusing av heimar og klasebomber mot uskuldige born har å gjere med Laden? Taliban-regimet vart skapt av USA, melder avisa, men stoggar ikkje med det. Då Taliban tok makta i Kabul i 1996, var talibanarane på veg til USA som gjester ved det amerikanske oljeselskapet Unocal. Avisa seier i klare ord at motiva til Bush er å få utnytte olje- og gassreservane i Det kaspiske basseng.

Ei røyrløysing gjennom Afghanistan er einaste måten å få teke i bruk desse ressursane. Ved å drepe uskuldige har Blair og Bush senka seg ned til same forbrytarivå som dei Laden-inspirerte flykaprarane over New York.

Dersom det eksisterer nokon krig mot terrorisme, seier The Mirror, så

er det berre å sende britiske og amerikanske styrkar til strandområda i Florida, der finst fleire terroristar finansierte av CIA og fleire med dei enn nokon annan stad på kloda. John Pliger, The Mirrors sjefskorrespondent skriv dette. (Artikkelen er omsett til norsk v/Åsmund Kaspersen, redaktør Ny Tid nr 41).

a.r.

Brochmann for hvermann?

Med sin nye livsorientering, ønsket BDB å vekke en folkebevegelse. Da bør vi orientere så folkelig, at det kan bevege folket. Det har bl.a. Solveig M. Hansen (Tidl. Eivindson) gjort. For. eks. i følgende innlegg: B.D Brochmanns livsverk frem i dagslys. Det lar vi lyse opp spaltene på ny, for det er 10 år siden første gang.

B.D. Brochmanns livsverk frem i dagslys.

Til høsten er det 40 år siden jeg arrangerte foredrag for ham i Ski-en. Såvidt jeg husker var foredragets tittel: «På overgangen til en ny tid. Om åndslivets betydning for samfunnet». Jeg spurte ham da hvordan han hadde holdt ut all motgang med misforståelser o.s.v. som han hadde vært utsatt for. Han svarte at han var nødt til å holde ut, da han følte det som sin oppgave å bringe nytt lys over Bibelen og evangeliene. Han mente at Jesus ikke talte bare til samfunnet som helhet.

Religion og politikk ville bli avløst av sann kristendom, hvor vi har lært å leve sammen og virkeliggjøre tjenersamfunnet.

«Veien til det nye land»

Hans gode venn og medarbeider Gert Edy Bonde sier det slik i sin omtale av Brochmann:

«Veien til det nye land, veien til det nye gudsriket på jord, den går gjennom en åndsrevolusjon. Det var menneskenes tanker som måtte endres i overensstemmelse

med sannhet og virkelighet. Og så fikk vi maksimen som vil bli stående gjennom all fremtid. «Det er din mentalitet, din sinninnstilling, som er din skjebne».

For som du tenker, handler du. Som du tenker i det åndelige, slik høster du i det materielle. Naturens lovmessighet i åndenes verden, den kommer du aldri forbi. Dette er Brochmanns store og samlende tanke i detalj å tilrettelegge på vitenskapelig og ugenjendrivelig måte den samfunnsorden i moderne form som kan gjennomføres i våre dager og gi oss gudsriket som resultat. Det var den linjen han hele tiden fulgte. Det var den røde tråd som gikk gjennom hele hans forskerarbeide».

Brochmann etterlot seg over 40 bøker. Jeg antar at biblioteket har disse. I tillegg har vi jo BDB's tidligere avis «Samfunnsliv».

Pioneren

Så har jeg lyst til å si litt om BDB og økonomi. Brochmann var jo den første som kom på den tanke at vi måtte ha et samfunnsregnskap – er regnskap for nasjonen som helhet. Han kalte det Totalitetsøkonomi.

Ragnar Frich brukte denne modell, da han utarbeidet det såkalte Brutto nasjonalprodukt. Et produkt av tallmasser som flere og flere setter spørsmålsteget ved.

Vår statsminister uttalte i et fjernsynsprogram at Brutto nasjonalprodukt skulle danne det økonomiske grunnlaget i EU. Og da er det på høy tid at det enkelte menneske begynner å se konsekvensen av å fortsette med et slikt system. Grunnlaget for økonomien må jo være selve produksjonen.

Solveig M. Hansen

Må veiene åpne seg for deg, min venn
må vinden alltid være deg i ryggen
må solen skinne varmt på ditt ansikt
regnet falle mykt på dine åkrer
Og til vi møtes igjen
må Gud holde deg i sin hånd.

Keltisk velsignelse

Det lyser

Det lysnar ein ny dag.
Heilag kjem jorda til syne.

Skog og fjell,
bygd og dal
atterfødt
stend fram
i morgonglansen.

Så er ho heilag jorda med sitt liv –
Menneskje og dyr
skogar og fjell,
jord og gard –
Og ho kviler ennå under vinterens kappe.

Armand Nyhus

Tungsinn – og lettsinn

Ved problemer og konflikter
hvor hjelpemidler svikter,
og noen legger sten på bøl,
hvor andre har det tungt fra før –

kan latter lindre sjelesår
i hverdagslivets gravalvor.

Den kan vel kalles rette mann,
som tyngsel letter – og dette kan:
TV-kjendis David Letterman!

Mot tungsinnets Goliat tør han kjempe,
med treffende vidd – og lettende lempe.
Lett til sinns kommer Letterman.
Til latter gjør han mang en mann
og kvinner med – som best han kan.

Han spiller på mange strenger,
og skårer mange poenger.
På dette tjener han penger.
Hva kan man ønske mere?
Å tjene noen flere?

Han har humor og god humor,
men bruker mange tomme ord.
Så tenk om denne Letterman
blir «veiet og funnet for lett»?
Ingen fare. Det gjøres med vett.
«En sunn latter forlenger livet!»

Og livsforlengere bør man ikke fordrive – –

Svein Otto Hauffen

INTET NYTT UNDER SOLEN...

I 1905 ble samene beskrevet som en mindreverdige rase i norske skolebøker.

I 2005 skriver Carl I. Hagen sterkt nedsettende om samene i debattinnlegg i Dagbladet.
Litt av et fremskritt!

DOJ

NORGE I 100

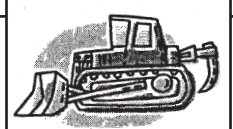
2005 er markeringen av Norges selvstendighet og frigjøringen fra unionen med Sverige i 1905.

Litt av et paradoks da det finnes noen her i landet som vil ha oss inn i EU - den europeiske unionen!

DOJ

Fakta om muren

(fra www.rivmuren.no)

Bulldozere erstatter olivenlunder med mur

- * Muren bygges ikke på grensa fra 1967, Den grønne linjen, men i stor grad inne på okkupert palestinsk område. Kun 11% av murens «første fase» er bygget på den grønne linjen.
- * Ved utgangen av året 2003 har Israel bygget 15 mil med mur og elektriske gjerder, tilsvarende strekningen Oslo – Larvik
- * Hvis alle planene om utvidelse av muren settes i verk, kan muren få en total lengde på 73 mil, tilsvarende Oslo – Steinkjer
- * Dette vil bety en de facto annektering av nær halvparten av Vestbredden
- * Etter den første fasen av muren er 13 palestinske landsbyer med en befolkning på 11.500 helt isolert
- * 121.455 mål jord, 2% av Vestbredden, er de facto annektert i murens første fase

Norsk nettverk mot psykiatri – for et nytt psykisk helsevern

Psykiatriens historie er historien om mer enn 150 år med overgrep, mishandling og tortur. Den moderne psykiatriens «far» Wilhelm Wundt, professor i psykologi ved Universitetet i Leipzig i Tyskland, erklærte i 1879 at det ikke finnes noen sjel og at mennesket bare er et høyerestående dyr som kan kontrolleres av «vitenskaper». Psykiatrien betrakter mennesket som en sjelløs robot – og behandler det deretter.

Historien fortsetter. I april 1997 vedtok Europarådet, som representerer 40 land, en internasjonal lov-

samling som gir forskere, blant den psykiatere, anledning til å gjennomføre eksperimenter på «mentalt syke» uten vedkommendes samtykke. I 1999 fikk Norge en ny lov om psykisk helsevern. Mennesker er gjennom denne loven fratatt menneskerettigheter og rettssikkerhet. Loven må avskaffes.

Norsk nettverk mot psykiatri – for et nytt psykisk helsevern er et informasjonsnettverk som arbeider mot psykiatriens helsenedbrytende behandlingsmetoder, tvangsinnleggelse, tvangsmedikasjon, reiming,

isolering, elektrosjokk, institusjonalisering, psykofarmakamedikasjon, og for et nytt humant, medikamentfritt psykososialt helsevern som forstår og respekterer mennesket som en unik helhet av psykiske, mentale, sosiale og samfunnsmessige egenskaper.

Støtt informasjonsnettverket
Norsk nettverk mot psykiatri (NNMP) – for et nytt helsevern
Informasjonskontakt Vally Vegge
www.aterlierlivskraft.no

Giro i neste nummer.
Skaff nye abonnenter

Om postmoderne trangsyn

Per Lønning

Tidligere biskop i Borg og Børgvin, og stortingsprerese-
representant for Høyre. Har skrevet to doktoravhandlinger, om hhv. Kierkegaard (1954) og Pascal (1958). Lønning har utgitt en rekke debatt- og fagbøker innen teologi og idehistorie.

Det var min gamle venn – en gang prost, nå republikanerpater – Arnfinn Haram som satte refleksjonene i bevegelse, først med sin perspektivrike kronikk 9. juli, så med sitt håndfaste debattutspill 23. Finger er satt på et iøyenfallende språk i dagens mediekultur. Enda det gjelder for høytidelig opplest og vedtatt at religionen er «på vei tilbake», med krav på skyldig ærbødighet og aktelse, er det i journalistikken fortsatt «in» å håndtere den med fleip i tone og sleiv i tale, og det fra de mest seriøse plattformene.

På bakgrunn av dokumentasjonen tror jeg imidlertid at den påpekte inkonsekvensen fortjener en noe bredere plass under lupen. Kan den, som inkonsekvenser gjerne gjør, dekke over et vev av lett gjennomskuelige konsekvenser? Dagens codex er tydeligvis toleranse mot alt som ikke fungerer ved den gode følelsen av uanfektet selvbestemmelse. Røsten fra Paradishagen lå aldri mer uimotsigelig enn i postmoderniteten: «Dere skal bli som Gud og selv avgjøre godt og vondt» (1. Mos. 3). Ingen synger «Din tanke er fri» mer henført enn markeds konsulentene.

Så på den ene siden: dumt å mobbe muslimer og la seg mistenke for xenofobia hageniensis! Skulle viddet på den ene siden boltre seg litt på bekostning av hjemlig bibel og

kristelighet, må vel dette – the other way around – være en bekjennelse til frisinns og verdensåpenhet? En prest som statsminister byr en ekstra anledning til å småterge Vårherre. Utspill til støtte for samfunnsetisk grensetrekning blir gjerne, i frihetens uplettede navn, stemplet som ussel dobbelmoral. Så: ære til all personlig tro som holder seg i ro bak hagehekken! Fred med en spiritualitet harmløs nok til ikke å sette spørsmål ved prinsippet over alle prinsipper: selvadministrert selvfor-
syning!

Etter Hiroshima og teknokulturens moralske falitt har tiden dempet ned fremskrittstroen med dens massive nei til transcens, mystikk, religiøsitet. Fritt leide for enher tro så lenge den ikke fornærmer naboen ved å antyde en felles overordnet instans! For hvem er du som later som du begriper deg bedre på slike saker enn jeg? Foreskrevne genser frabes! Nei til ethvert åndelig «establishment», vekk med all «diskriminering» som gjør én sannhet sannere enn en annen!

Men – som sagt – religion som uskyldig allemannseie i akt og ære. Trøstefull anelse av et ukontrollert livsmysterium kan være god å ta med i en verden der rasjonalitet kaver med å opprettholde kontroll.

Det mest betydningsfulle innslag i 1900-tallets filosofi var, vil jeg hevde, den jødiske tenkeren Martin Bubers bok «Ich und Du», og det nedslag beslektede tanker fant i mellomkrigsårenes franske personalisme, ikke minst formidlet gjennom katolikken Gabriel Marcel. Buber skjelnnet mellom det upersonlige «det», der endatil menneskene rundt meg blir saker og ting, og det eksistensforklarende møte med et «du», der dialog med medmennesket reflekterer skapningens dialog med en felles Skaper. Marcel velger forestillingsmodellen «Etre et avoir» – å være og å ha – som uttrykk for en motsvarende polaritet. Ha: å eie, beherske, holde tilværelse og med-

skapninger velkalkulert på plass. Være: ubeskyttet åpenhet overfor medmenneskets rett til å være, like ukrenkelig som min – felles fornemmelse av den store planlegger, den eneste som i hel og full mening «er».

Tidens nyåndelighet viser – i likhet med en rekke populærreligiøse bevegelser gjennom 2000 år – fra gnostisisme til New Age – en fabelaktig evne til å snevre inn fra en Jeg-Du- til Jeg-Jeg-forståelse av perspektivet. De «abrahamiske religioner»: jødedom, kristendom og islam er derimot i utgangspunktet felles om å oppfatte det religiøse rom ikke som et kryptinn den enkelte sjel innereder etter smak og behag, men som en stevnehall til å stige inn i, der fellesskapet er i utfoldelse lenge før jeg steg innenfor, og der gudstiltbedelse og felles samtale forklarer hverandre gjensidig, to sider av samme sak.

Men det skimtes også konturene av en verden med uavgrenset arena for tankeutveksling, og desto mindre plass for mobbing.

Det finnes ingen biokjemisk ubalanse. Når folk kommer til meg og sier: Jeg har en biokjemisk ubalanse, sier jeg: Vis meg dine laborietester. Det finnes ingen laborietester. Så hva er den biokjemiske ubalansen?

Dr. Ron Leifer, 1997

Det har gått opp for meg med voldsom ironi at psykiatrien helt klart har mist forstanden. (...) Fagfeltet har sunket dypt inn i en form for selvbedrag med pseudovitenskapelig (liksomvitenskapelig) forståelse av menneskets natur og mental sykdom.

Dr. David Kaiser, psykiater, 1996

ADHD er et bedrageri beregnet på å rettferdiggjøre å sette barn i gang med et liv i medikamentavhengighet.

Dr. Edward C. Hamlyn, medstifter av
Royal College of General Practitioners UK, 1998

Selv mord, stress, skilsmisser – psykologer og andre utøvere innen mental helse kan faktisk være mer forskrudde enn resten av oss.

Why Shrinks Have so Many Problems,
Psychocogy Today, 1997

Heldigvis erkjenner i det minste studenter at psykiatrien er på vei ut. I dag velger bare tre prosent av medisinstudenter i USA å spesialisere seg i psykiatri (en reduksjon med mer enn 35%, fra 690 i 1990 til 450 i 1998).

Det som skjer under psykiatrens trening og med en psykiaters karakter, er at de blir stofflangere. De har glemt hvordan de skal (...) snakke til pasientene om (...) problemene deres.

Waterfield, psykiater, 1999

Disse mennesker har ingen etikk i det hele tatt. De er moralsk konkurs. De er som gravrøvere i det gamle England som skaffet lik til medisinskolen.

Paul McDevitt, rådgiver innen mental helse,
Massachusetts, USA

I dag er hundretusener av barn stengt inne på psykiatriske sykehus (i USA) – de fleste, selv ifølge psykiatriske autoriteter, unødvendig.

Thomas Szasz, professor eremitus i psykiatri, 1999

USAs utgifter til psykiatrisk helsesentra i lokalsamfunn har økt med 6800% fra 1969 til 1995.

APARTEID-REGIMET STØTTET CARL I. HAGEN

Apropos suksess-konserten i Tromsø 11. juni med nærmere 18 000 tilskuere da Nelson Mandela holdt sin flammende tale om HIV/Aids:

I sin tid ga det rasistiske apartheid-regimet, som holdt Mandela fengslet i 25 år, økonomisk støtte til Anders Langes parti noe som bl.a. førte til at Carl I. Hagen kom inn på Stortinget.

Hagen holder stilen i sin retorikk mot samene.

Noe å tenke på i disse dager der 20 % ønsker å stemme på Frp...
DOJ

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 500,- pr år
kr. 250,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta